

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA DĚJIN UMĚNÍ

Bludný kámen
nestátní nezisková organizace v současném umění

bakalářská diplomová práce

Jakub Frank

Vedoucí práce: Mgr. Lukáš Bártl, Ph.D.

Olomouc 2016

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 23. 6. 2016 .....

Rozsah práce ve znacích: 95 143 znaků (včetně mezer)

Obsah

Úvod	5
Přehled dosavadního bádání.....	7
Umělecká scéna 80. a 90. let – kontext doby.....	10
Kontext doby ve slezském regionu.....	12
Výstavní a organizační činnost Martina Klimeše před vznikem Bludného kamene.....	19
Galerie V Kapli.	19
Malá galerie VŠV a brněnský okruh.	19
Studio.	21
Bludný kámen.....	23
Čajovna Bludný kámen.....	23
Univerzitní klub – čajovna Bludný kámen.	25
První období Bludného kamene (1995-1998) – zhodnocení.....	29
Bludný kámen v opavském Domě umění.....	30
Bludný kámen v opavském Domě umění (1999-2008) – zhodnocení.....	36
Bludný kámen v Galerii Albertovec.....	39
Bludný kámen v Galerii Albertovec (2008-2009) – zhodnocení.....	40
Bludný kámen v Galerii Cella.....	42
Galerie Cella v letech 2009-2010.	42
Galerie Cella v roce 2010.....	43
Galerie Cella od roku 2011 dosud.	43
Závěr.....	47
Přílohy	49
Seznam výstav uspořádaných Bludným kamenem v letech 1995-2015.....	49
Seznam vyobrazení.....	64
Seznam literatury (řazeno abecedně).....	65
Seznam internetových zdrojů	67
Obrazová příloha	69
Anotace	75

Úvod

Bludný kámen – dříve občanské sdružení, dnes zapsaný spolek – je kolektivem zhruba čtyř desítek členů, kteří se v průběhu posledních jednadvaceti let z větší či menší části podílejí na utváření kulturní identity Opavy a přispívají nemalým dílem také k zúplnění kulturního dění v České republice, především v jejím nejvýchodnějším regionu. V této práci se věnuji činnosti Bludného kamene jako organizace, jež svými aktivitami daleko přesahuje hranice města, ve kterém působí, a která hraje nezastupitelnou roli na mapě slezského regionu. V práci se pokusím zjistit, zda s dalšími podobnými organizacemi tohoto typu, například těmi v Ostravě, Českém Těšíně nebo Frýdku-Místku, vytváří společná specifika, aplikovatelná na kulturní a uměleckou tvář regionu. Důraz budu klást na vývoj výstavních koncepcí těchto organizací, které spojuje svého druhu „nezávislost“ na oficiálních přístupech institucionalizovaného výstavnictví, a jež se svým programem vymykají tradičnímu pojetí výstavy jako komerčního úspěchu nebo jako společenského přínosu, motivovaného politickou utilitárností. Dále se zamyslím nad potřebou a samozřejmostí zakládání podobných organizací v menších městech a nad důvody jejich zániku. Snaha v obecnějších vztazích vycházet z určitých podstatných bodů, které byly pro opavský spolek formativní, a s jejich pomocí porovnávat vývoj dalších subjektů, vychází z vlastní angažovanosti v činnosti Bludného kamene.

Pro takto navrženou koncepci práce jsem se rozhodl v první části zaměřit na širší kontext „nezávislých“ galerií v regionu. Stručně představím vývoj a fungování vybraných galerií, přičemž u těch s činností zasahující do osmdesátých let se zaměřím především na období po roce 1989 a nebudu se zabývat undergroundovými a neoficiálními výstavními aktivitami, vystupujícími otevřeně proti režimu. V následující části se pak pokusím najít styčné body výstavních koncepcí popsaných subjektů a také problémy a východiska, které jejich činnost provází a určují tak jejich úspěšnost a udržitelnost na české galerijní scéně. V závěru této části se pokusím objasnit význam, jaký nezávislá a alternativní galerijní činnost má pro současnou výtvarnou scénu a shrnu přínos, který prezentované nestátní organizace představují pro umění po roce 1989.

Ve druhé části pak přiblížím aktivity Bludného kamene za posledních dvacet jedna let, tedy za období od jeho vzniku po současnost. Zabývat se budu okolnostmi, které vedly k vytvoření této důležité platformy pro setkávání umělců a poznávání aktuálních uměleckých počinů, odehrávajících se často mimo hlavní proudy a mimo trendy současného umění. Pozornost bude věnovaná i osobnostem, které si těchto okolností povšimly a z vlastní přirozené potřeby byly schopny naplnit jejich potenciál. Nastíním hlavní vývojové fáze, kterými Bludný kámen za dobu svého působení prošel a které nebyly na mapě nestátních neziskových organizací u nás ojedinělé. V této části se také pokusím specifikovat samotnou koncepci výstav tak, jak se proměňovala, a co v ní naopak zůstávalo a v průběhu let se pro ni stávalo příznačným.

Hlavním cílem této práce je dokumentace činnosti spolku Bludný kámen od počátku jeho vzniku dodnes a pokus o nastínění dění na nezávislé galerijní scéně ve slezském regionu po roce 1989. Text neaspiruje na komplexní zhodnocení aktivit, odehrávajících se v kraji za poslední dvě a půl dekády, je pouze vzhledem do zkoumané problematiky, vycházející ze specifik jednoho ze subjektů a hledá odpovědi na otázky, zda je možné nalézt určité spojnice ve výstavní činnosti v regionálním měřítku.

Důležitým zdrojem informací pro napsání této práce byly četné rozhovory s organizátory uměleckého dění v regionu. Ladislav Szpyrc, Kamil Drabina a Milan Weber se se mnou podělili o své vzpomínky na období osmdesátých a devadesátých let a na vznik prvních nezávislých výstavních aktivit u nás. Pro napsání části práce, která se věnuje činnosti sdružení Bludný kámen, byly velmi důležité rozhovory s Martinem Klimešem, kurátorem a organizátorem kulturního dění na Opavsku. U některých informací, které se v textu objevují, a jež nebylo možné dohledat v literatuře, nezmiňuji konkrétní zdroj. Zdrojem jsou zápisky z rozhovorů s pamětníky.

Přehled dosavadního bádání

Při bádání nad tématem fungování nezávislých galerií a jeho vývojem od osmdesátých let, velmi brzy zjišťujeme, že ačkoliv máme poměrně slušně zmapovanou pražskou scénu a výstavní aktivity z ní vycházející (Malostranské dvorky, Konfrontace, Makromolekulární ústav ČSAV, Divadlo v Nerudovce, Galerie Opatov, MXM, Behémot, Display), moravské prostředí již známe pouze v obrysech (Drogerie Zlevněné zboží, Minigalerie VÚVeL, Galerie mladých, Na bidýlku v Brně, Galerie Pod podloubím, Divadlo hudby, Půda, Galerie Caesar v Olomouci, Sovinec, Galerie Šternberk), prostředí slezské je zmapováno jen velmi zběžně skrze nejvýznamnější aktivity, které měly dosah za hranice regionu (Galerie Půda v Českém Těšíně, Galerie Sokolská 26, Galerie Fiducia, Galerie 761 v Ostravě, Galerie Langův dům ve Frýdku-Místku, Bludný kámen v Opavě). Ostravskou scénu nám přibližuje především aktivita místních umělců s celorepublikovým významem, kteří sami některé galerie zakládali nebo je s nimi aktivita některých míst úzce spojena (Jiří Surůvka, Petr Lysáček, Stanislav Cigoš aj.). V posledních letech také dochází ke zvýšení zájmu o aktivity v Ústí nad Labem, spojené často s místními kurátory, vycházejícími z prostředí Univerzity Jana Evangelisty Purkyně. V *Dějínách českého výtvarného umění VI/2* nám přináší informace o nezávislé galerijní činnosti po roce 1989 především stati Střízlivá euforie let devadesátých¹ a Kurátorské umění – umění ve veřejném prostoru² autorky Anděly Horové. Její výčet galerií v úvodní části prvního textu však kromě vyčerpávajícího seznamu sekundární literatury významněji atmosféru 90. let nepřibližuje, aktivity na Ostravsku pak zmiňuje jen okrajově, ve druhém textu se v rámci regionu zabývá pouze ostravskou činností Jiřího Surůvky a Petra Lysáčka. V publikaci *Nová encyklopedie českého výtvarného umění – Dodatky*³ sestavené editorkou Horovou, nacházíme několik hesel o galeriích na Ostravsku, psaných většinou kurátory Milanem Weberem a Ivetou Janouškovou. Tyto příspěvky nabízí také chronologické seznamy výstav těchto galerií. Velkou zásluhu na mapování porevolučních galerijních a výstavních aktivit má činnost absolventky ústecké univerzity Lenky Sýkorové, která v roce 2011 napsala dizertační práci s názvem *Umělci kurátory*, kterou vydala v rámci jí připravené publikace

---

¹ Anděla Horová, Střízlivá euforie let devadesátých, in: Rostislav Švácha – Marie Platovská (edd.), *Dějiny českého výtvarného umění VI/2 1958-2000*, Praha 2007, s. 865-875.

² Anděla Horová, Kurátorské umění – umění ve veřejném prostoru, in: idem, s. 953-965.

³ Anděla Horová (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění – Dodatky*, Praha 2006.

*Konečně spolu.*⁴ V té se vedle pražských a ústeckých galerií zabývá také brněnskou a ostravskou scénou, širší vhléd do dění mimo tato centra však také nepřináší. Významná je také drobná publikace *Místa počínů*,⁵ vydaná galerií Školská 28 v Praze. Jde o soubor textů dokumentující cyklus přednášek předních českých teoretiků, zaměřených na dějiny vystavování výtvarného umění v českých zemích od 19. století po současnost. Především text Silvie Šeborové *Divoká devadesátá – Galerijní provoz v 90. letech*⁶ nám zprostředkovává v jednom odstavci stručný náhled na dění v Ostravě. Texty dalších autorů, zejména *Pohled do akvária – 80. léta v českém výtvarném umění*⁷ Ondřeje Horáka nebo *Muzea umění – od totalitního dirigismu k institucionální anarchii (od 90. let po současnost)*⁸ Michala Kolečka, pak považuji za přínosné pro teoretický podklad k bádání nad tématem. Podobně jako například publikace *Začátek století – The Beginning of the Century*,⁹ sestavená Pavlínou Morganovou, která v souboru textů nahlíží na dění po roce 2000, jsou *Místa Počínů* důležitou publikací k pochopení situace, ve které se české výtvarné umění nachází mezi lety 1980 a 2010. Dění v Ostravě a ve městech kolem ní je mapováno jen velmi nesoustavně. Zřejmě poslední důležitou publikací, která přinesla souborný přehled nejdůležitějších galerijních organizací na Ostravsku, je sborník *Situace 1970-1989 – České a Slovenské výtvarné umění v 70. a 80. letech na Ostravsku*,¹⁰ vydaný už v roce 1991. Ucelené zhodnocení dění po roce 1990 však stále chybí. Z publikací, popisujících přímo činnost opavského Bludného kamene, byla zásadní především kniha *XXBK*,¹¹ vydaná spolkem v roce 2015. Kniha prostřednictvím osobních vzpomínek Martina Klimeše připomíná dvacetileté působení Bludného kamene na české galerijní scéně. Ačkoliv se nejedná o odbornou publikaci, kniha je cenným dokladem a zhodnocením fungování nezávislé organizace v české kultuře. O historii opavského Domu umění za počátečního působení Bludného kamene

---

⁴ Lenka Sýkorová, *Konečně Spolu*, Ústí nad Labem 2011.

⁵ Ondřej Horák (ed.), *Místa počínů*, Praha 2010.

⁶ Silvie Šeborová, *Divoká devadesátá – Galerijní provoz v 90. letech*, in: idem, s. 73-77.

⁷ Ondřej Horák, *Pohled do akvária – 80. léta v českém výtvarném umění*, in: idem, s. 63-71.

⁸ Michal Koleček, *Muzea umění – od totalitního dirigismu k institucionální anarchii (od 90. let po současnost)*, in: idem, s. 79-93.

⁹ Pavlína Morganová (ed.), *Začátek století – The Beginning of the Century*, Plzeň 2012.

¹⁰ *Situace 1970-1989 – České a Slovenské výtvarné umění v 70. a 80. letech na Ostravsku* (kat. výst.), Muzeum Beskyd Frýdek-Místek, Městské kulturní středisko Český Těšín, MěKS Dům kultury Orlová-Lutyně 1991.

¹¹ Martin Klimeš – Matěj Frank (edd.), *XXBK*, Opava 2015.

nás informuje také část publikace *Dvacet pět let Domu umění v Opavě*,¹² napsaná Klimešem. O dalším vývoji událostí kolem Bludného kamene se pak dovídáme z četných novinových článků a recenzí v časopisech zabývajících se kulturou a výtvarným uměním (Ateliér, A2, Protimluv, FlashArt). K objektivnímu zhodnocení činnosti přispělo také několik textů publikovaných v internetových periodikách.¹³ Pro úplnost zmiňuji důležitost informačního serveru abART¹⁴ a webových stránek Vědecko-výzkumného pracoviště AVU,¹⁵ které archivují cenné materiály o výstavách, galeriích, jejich kurátorech a umělcích. Zcela zásadní pro napsání této práce byly rozhovory s pamětníky a hybateli událostí kulturního života na Ostravsku před i po roce 1989 (Kamil Drabina, Ladislav Szpyrc, Milan Weber) a také četné konzultace s předsedou spolku Bludný kámen Martinem Klimešem a jeho dalšími členy.

---

¹² Kurt Gebauer – Pavel Šopák – Martin Klimeš, *Dvacet pět let Domu umění v Opavě*, Opava 1999.

¹³ Viz Martin Mikolášek, *Opavský Dům umění ohrožen?: Nový kulturní mastodont na obzoru*, *Culturenet*, <http://www.culturenet.cz/aktuality/martin-mikolasek-opavsky-dum-umeni-ohrozen-novy-kulturni-mastodont-na-obzoru/>, vyhledáno 16. 6. 2016.

¹⁴ Viz <http://www.isabart.org/>, vyhledáno 16. 6. 2016.

¹⁵ Viz <http://vvp.avu.cz/archivy/archiv-instituci/>, vyhledáno 16. 6. 2016.

Umělecká scéna 80. a 90. let – kontext doby

V osmdesátých letech minulého století, v období druhého desetiletí normalizace, kdy oficiální doktrína rozvoji umění příliš nepřála, a kdy institucionalizované výstavnictví prezentovalo spíše hodnoty „socialistické“ než ty estetické, můžeme na umělecké scéně sledovat značný ruch. Ten pochopitelně zůstával na okraji zájmu většinové společnosti, zato se však těšil eminentnímu zájmu veřejných bezpečnostních složek. I přes velkou snahu se státní moci nepodařilo prakticky nelegální uměleckou činnost zcela umlčet, a ta tak mohla vlastní pomocí a z vlastních prostředků pozvolna bujet. Počátek desetiletí se odehrával ve znamení ukryvaných akcí, do kterých bylo zapojeno pouze několik zainteresovaných, které bývaly i přes velké snahy často odhaleny veřejnou bezpečností a končily mnohdy několik málo dnů, nebo pouhých hodin po zahájení.¹⁶ Čilý umělecký ruch je doložen nejprve v pražském prostředí, kde se umělecká scéna, která nemohla, a v podstatě také neměla zájem, vystavovat ve veřejných institucích, uchyluje k výstavním aktivitám v soukromých uměleckých ateliérech a bytech, nebo svou činnost spojuje s akcemi, pojednávajícími veřejný prostor města nebo přírodu. Po mnohých odhaleních a předčasných ukončeních těchto výstavních projektů se jejich prezentace přesouvá mimo hlavní město a vzniká několik výstavních projektů v okolí Prahy.¹⁷ V první polovině osmdesátých let se koná také několik výtvarných symposií, která jsou kvůli stále se zvyšující pozornosti komunistických funkcionářů přesunuta mimo hlavní centrum dění. Po několika sympóziích se v roce 1983 koná také jedna z nejvýznamnějších akcí tohoto období na chmelnici v Mutějovicích. Autoři na místě připravují rozměrná díla čerpající z tendencí land artu. I tato událost byla krátce po uvedení ukončena a díla byla zničena. Z Prahy se do okolních měst přesouvají také výstavy *Konfrontace*, které od roku 1984 „srovnávají“ tvorbu studentů Akademie výtvarných umění a Vysoké školy umělecko-průmyslové. Výstavy jsou pořádány v negalerijních prostorech soukromých ateliérů nebo třeba v zahradách domů vystavujících umělců. Mezi lety 1984 a 1987 proběhne šest výstav, které svou koncepcí navazují na stejnojmenné aktivity z 60. let.¹⁸ Roku 1983 zakládají bratři Hůlvi soukromou galerii H a H v Kostelci nad Černými lesy. Jde o první

---

¹⁶ Ondřej Horák, Pohled do akvária – 80. léta v českém výtvarném umění, in: Ondřej Horák (ed.), *Místa počínů*, Praha 2010, s. 63-71, zvl. s. 64.

¹⁷ Idem, s. 64.

¹⁸ Idem, s. 68.

takto založené místo od roku 1948 a jeho význam pro uměleckou scénu byl a stále je výjimečný.¹⁹ Hůlovi připravovali koncepčně utvářené souborné výstavy představující soudobé umění, a založili první archiv soudobého umění u nás. V této době se již volná výstavní činnost šíří po celé republice a její organizátoři a účastníci (role dnes již tak zažité, v té době však mnohdy splývající) se objevují na mnohých místech ve větší či menší vzdálenosti uměleckých center na celém našem území.

Na Moravě můžeme výraznou uměleckou a výstavní aktivitu sledovat především v Brně a Olomouci. O Brně více v kapitole Malá galerie VŠV a brněnský okruh. Dění v olomouckém prostředí máme zmapováno díky nedávné výstavě *Olomoucký okruh*,²⁰ která proběhla v Divadle hudby. Lucie Rohanová a Ladislav Daněk na ní představili dvě nejdůležitější místa nezávislého umění v Olomouci: Galerii Pod podloubím a Divadlo hudby. Na vystavených plakátech jsme mohli sledovat vývojovou linii výstav od roku 1968. Obě galerie, svým zaměřením na olomoucké scéně propojené, byly spojeny se jmény teoretiků a kurátorů jako jsou Alena Nádvorníková, Vladimír Birgus, Hana Myslivečková nebo Pavel Konečný. Výstavní program návštěvníkům nabízel prezentace díla lokálních umělců, svým významem daleko přesahujících hranice regionu, stejně jako autorů na české scéně již zavedených. Přínos obou galerií byl pro město takové velikosti obrovský. V Galerii Pod podloubím byla představována především mladší generace autorů soudobé nezávislé scény. Představili se zde například Jan Ambrůz, Jiří David, Vladimír Havlík, Petr Jochmann, Viktor Kolář, Martin Klimeš, Milan Maur, Jiří Šigut nebo Václav Stratil. V Divadle hudby se pak objevovala vedle střední a starší generace žijících autorů jako jsou Václav Boštík, Dalibor Chatrný, Adriena Šimotová, Eva Kmentová, Jiří Načeradský nebo Alena Nádvorníková také jména jako Emil Filla, Otto Gutfreund, Miroslav Hák, Josef Sudek nebo František Tichý. Jména, která se v jiných kulturních centrech v takové míře ještě dlouho neobjevovala. V roce 1991 byla založena z popudu pedagogů Katedry výtvarné výchovy olomoucké Pedagogické fakulty Galerie Půda. Sloužila jako plodné zázemí poskytující příležitost vystavovat studentům a mladým umělcům, a program univerzitní galerie posouvala na úroveň regionálních výstavních institucí díky prezentaci umělců již zaběhnutých. Ve výstavním programu se v průběhu

---

¹⁹ Horák (pozn. 16), s. 65.

²⁰ Lucie Rohanová – Ladislav Daněk, *Olomoucký okruh – Olomoucká polooficiální výtvarná scéna za normalizace* (kat. výst.), Divadlo hudby v Olomouci 2015.

pěti let objevovala jména jako Adriana Šimotová, Václav Stratil, Jiří David, Miloš Šejn nebo Jindřich Štreit. Vedle nich však galerie prezentovala například díla studentů ateliérů pražských uměleckých škol, moravských základních uměleckých škol nebo kateder výtvarné výchovy z celé republiky ještě v době, než se mnohé z nich proměnily v samostatné fakulty umění. Činnost Galerie Půda byla ukončena rekonstrukcí budovy Pedagogické fakulty v roce 1996. Půda byla jedinečným prostorem, fungujícím pod záštitou a za finanční podpory univerzity, který si po dobu několika let svého působení udržel vysokou kvalitu výstav, a navázal tak na činnost nezávislých olomouckých galerií.²¹

[3]

Jen na okraj je třeba zmínit další dvě významné galerie, které na Olomoucku zajišťovaly od devadesátých let velmi kvalitní výstavní program, soustředící se na soudobou uměleckou scénu. Je to Galerie Šternberk, která vznikla v roce 1991, a jejíž kurátoři Pavel Brunclík, Michal Kalhous a Martin Fišr ve městě s necelými čtrnácti tisíci obyvateli představovali jeden z nejkvalitnějších a nejkomplexnějších programů mezi malými nezávislými galeriemi u nás.²² Historie galerie se uzavírá roku 2010, kdy je rozhodnutím městské správy vypovězena smlouva o pronájmu jejích prostor s příslibem, že galerie bude dále fungovat v jiných prostorech, to se však již nikdy nesplní.²³ Druhou galerií je Sovinec, spravovaný Muzeem v Bruntále. Náplň výstavních prostor v několika místnostech obytného křídla středověkého hradu je úzce spojena s osobností Jindřicha Štreita, který zde nepravidelně pořádá dlouhodobé výstavy současného umění. V květnu 2011 zde Štreit představil retrospektivní výstavu předčasně zesnulého sochaře Maria Kotrby.

Kontext doby ve slezském regionu.

Na území dnešního Českého Slezska máme výstavní aktivitu dokumentovanou především díky několika osobnostem, které vytvářely osobitou uměleckou tvář regionu. Patří mezi ně teoretici, kurátoři a umělci jako jsou Kamil Drabina, Milan Weber, Ivo Janoušek, Eduard Ovčáček nebo Ladislav Szpyrc. Katalog k výstavě *Situace 1970-1989* –

---

²¹ Hana Myslivečková, Konec galerie Půda?, *Žurnál UP*, č. 13, 1996, s. 8-9.

²² Viz <http://vvp.avu.cz/archivy/archiv-instituci/97/?table=institute>, vyhledáno 18. 6. 2016

²³ Viz <http://www.sternberk.org/kultura/prestizni-galerii-zavreli-umeni-stehuji-do-provizoria/>, vyhledáno 18. 6. 2016

*České a slovenské výtvarné umění v 70. a 80. letech na Ostravsku*²⁴, obsahující šestnáct textů, připomínajících dění na umělecké a výstavní scéně na Ostravsku, ilustruje poměrně komplexně dobu a nabízí tak vhled do událostí regionu v období normalizace.

První nezávislé výstavní počiny jsou dokumentovány v ostravském Divadle Hudby,²⁵ kde kolektiv kolem Iva Janouška v rámci Sekce mladých Klubu přátel výtvarného umění od roku 1972 pořádá výstavy neoficiálních umělců. V říjnu roku 1974 pořádá kurátor Ivo Janoušek v napojení na lokální umělecké osobnosti také konfrontační skupinovou výstavu v opuštěném domě v centru Ostravy, na té vystavuje 24 umělců, mezi jinými František Gross, Jitka a Květa Válovy nebo Adriena Šimotová. Do roku 1974 je v Divadle hudby uspořádáno několik autorských výstav umělců, jako jsou Eduard Ovčáček, Eduard Halberštát nebo Jiří Balcar.²⁶ Výstavy jsou uváděny pod kuratelou Iva Janouška a Milana Webera, kteří se po zákazu pokračování činnosti v Divadle přesouvají do prostor Domu kultury v Orlové-Lutyni, kde spolu s Marií Pszczolkovou od roku 1974 navazují výstavní činností, jež trvá do roku 1983, kdy je aktivita po předchozích zákazech některých výstav ukončena, čímž je zastavena také hlavní náplň fungování Domu kultury. V Orlové vzniká v období necelých deseti let nezávislý prostor pro prezentaci neoficiální umělecké scény, který je svou náplní v té době v regionu výjimečný. Pořadatelé výstav se musí potýkat s četnými kontrolami, výslechy a zásahy do výstavního programu, které vrcholí obdobím kolem roku 1977, kdy začíná také na Ostravsku boj proti „rozvracečům státu“. Organizátoři výstav jsou pronásledováni především kvůli napojení na publikaci ALBUM 76, kterou vydávají jako dokumentační album s reprodukcemi děl autorů soudobé výtvarné scény, a která se následně dostává na zahraniční výstavy do Polska a Benátek.²⁷ Na výstavách mezi lety 1974 a 1983 se představují například Rudolf Sikora, Dalibor a Ivan Chatrní, Milan Paštéka, Otis Laubert, Karel Adamus nebo Jan Wojnar.²⁸

Od roku 1980 sledujeme také činnost Galerie Půda, která souběžně s výstavami pořádanými ve foyer Těšínského divadla Městským kulturním střediskem v Českém

---

²⁴ *Situace 1970-1989 – České a Slovenské výtvarné umění v 70. a 80. letech na Ostravsku* (kat. výst.), Muzeum Beskyd Frýdek-Místek, Městské kulturní středisko Český Těšín, MĚKS Dům kultury Orlová-Lutyně 1991.

²⁵ Divadlo hudby se nacházelo v dnešních prostorách klubu a kavárny Stará aréna.

²⁶ Viz IJ [Ivo Janoušek], heslo Divadlo hudby, Ostrava, in: Horová (pozn. 4), s. 169.

²⁷ Viz *Situace 1970-1989* (pozn. 11), nestránkováno.

²⁸ Viz IJ [Ivo Janoušek], heslo Dům kultury v Orlové-Lutyni, in: Horová (pozn. 4), s. 180-181.

Těšíně prezentuje tvorbu nonkonformních umělců kontinuálně do roku 1988. Kurátoři Ladislav Szpyrc a Bohuslava Olešová navazují na počátku osmdesátých let kontakty s Kamilem Drabinou, který zprostředkovává a pomáhá s přípravami výstav tehdejší slovenské neoficiální výtvarné scény a dalších českých autorů, a také s Jiřím Valochem a Josefem Chloupkem, kteří rozšiřují výstavy o autory spojené s brněnskou uměleckou scénou. Návazností na činnost v Orlové se tak Český Těšín stává na několik let hlavním centrem výstav nezávislé tvorby v regionu. Roku 1988 je na určité období činnost galerie přerušena odchodem Ladislava Szpyrce z Městského kulturního střediska, ale po krátké odmlce navazuje roku 1989 na výstavní činnost před revolucí. Nyní již se svobodně sestavovaným programem představuje Galerie Půda novou generaci autorů, kteří se profilují na ostravské výtvarné scéně. Vedle umělců jako jsou Jiří Surůvka, Petr Lysáček, Daniel Balabán nebo členové skupiny Kamera Skura, se Půda začíná zaměřovat také na spolupráci s polskými galeriemi a umělci. Od roku 1996 probíhají výstavy v nových prostorách a výstavní činnost ve foyer Těšínského divadla je ukončena. Kurátoři navazují spolupráci s dalšími podobnými organizacemi, které v regionu v devadesátých letech vznikají, a společně pořádají mezinárodní skupinové výstavní projekty (Kolmo k ose, Tě*šba 70/80).²⁹ Galerie Půda pokračuje v nepravidelné výstavní činnosti dodnes. Na počátku letošního roku zde uvedla kurátorka Dáša Lasotová výstavu *Slezský koncept 2016*, která navázala na přehlídku uspořádanou roku 2004 v Galerii výtvarného umění v Ostravě. Ta prezentovala konceptuální umělce starší a střední generace, působící ve slezském regionu. Těšínská výstava představila autory, kteří se účastnili ostravské výstavy, a obohatila přehlídku o několik umělců mladší i starší generace, navazující na východiska klasiků konceptualismu.³⁰ [1]

V první polovině devadesátých let vznikají v regionu další dvě významné galerie. V roce 1993 je to Výstavní síň Sokolská 26 v Ostravě, v roce 1994 Galerie Langův dům ve Frýdku-Místku. Obě jsou zakládány kurátory, kteří se na umělecké scéně pohybují již v sedmdesátých a osmdesátých letech – Milanem Weberem a Libuší Olšákovou, která od počátku spolupracuje s Kamilem Drabinou. Výstavní síň Sokolská 26 vzniká jako součást Centra kultury a vzdělávání v Moravské Ostravě, sídlícího v prostorách vily,

---

²⁹ Ladislav Szpyrc, *25 let galerie „PŮDA“* (kat. výst.), Galerie Půda v Českém Těšíně 2006.

³⁰ Viz Martin Klimeš – Jakub Frank, *Slezský koncept je dobrý koncept*, *Protimluv XV*, 2016, č. 1-2, 19. 5., s. 20-24.

postavené na předměstí Ostravy v posledních letech 19. století. Milan Weber, původní profesí hutní inženýr, se o umění aktivně zajímá od sedmdesátých let, kdy začíná pořádat první výstavy v ostravském Divadle hudby (výstavy Adrieny Šimotové, Jiřího Johna, Jiřího Balcara, Vladimíra Komárka a dalších) a zakládá svou sbírku umění, zaměřenou na informel, strukturální a materiálovou abstrakci a díla z okruhu skupiny Šmidrů. Po založení Centra kultury a vzdělávání na počátku devadesátých let přichází s nápadem založit při centru galerii – výstavní síň. Původně jde o velice skromnou síň, která se nachází v jedné místnosti v prvním nadzemním podlaží, jež je jinak naplněné kancelářskými a skladovými prostory. Její rozloha se postupně pomalými kroky rozšiřuje až do dnešní podoby, kdy je ve prospěch galerie přesunuta také kancelář ředitelky centra do jiné části budovy, a galerii se po stavebních úpravách dostává reprezentativních prostor v několika na sebe navazujících místnostech. První výstava, kterou Weber v Sokolské 26 pořádá, představuje dílo tehdy již ve světě uznávaného sochaře Stanislava Kolíbalu, rodáka z Orlové. Jde o první Kolíbalovu samostatnou výstavu uspořádanou v umělcově rodném kraji.³¹ Výstava umělce Kolíbalova významu ve spojení s výstavami, které následovaly v roce 1994 (Karel Nepraš, Pavel Nešleha, Aleš Veselý, Jiří David, Zorka Ságlová) předznamenávají širší Weberova záběru při výběru umělců pro výstavy v Sokolské. V následujících letech se tak setkáváme s uměleckými osobnostmi působícími na české scéně od šedesátých let (Věra Janoušková, Vratislav Varmuža) stejně jako s těmi nejmladšími (Jakub Hošek).³² Weber si ve své koncepci zřetelně uvědomuje důležitost Sokolské 26 jako galerie, prezentující progresivní přístupy tvorby autorů všech generací, a nabízející tak alternativu k prezentačním aktivitám Galerie výtvarného umění. [2]

Galerie Langův dům je založena Libuší Olšákovou v roce 1994 jako nezávislý výstavní prostor, formálně provozovaný Muzeem Beskyd ve Frýdku-Místku. Olšáková, která do té doby pořádá výstavy v Okresním muzeu, se ve své činnosti záhy napojuje na kurátora Kamila Drabinu a dohromady pak vytváří dramaturgii galerie. V prostorách jedné nevelké místnosti v patře rodinné vily vystavují významné představitele soudobé české a zahraniční výtvarné scény. Specifikem výstavního programu jsou pravidelné

---

³¹ Milan Weber, *Výstavní síň Sokolská 26, 1993-2013* (kat. výst.), Výstavní síň Sokolská 26 v Ostravě 2013.

³² Idem.

výstavy umělců – šperkařů, které Olšáková prezentuje vždy jednou do roka, a výstavy zahraničních umělců z Polska a Slovenska. V určitém období se Olšáková věnuje také výstavám ilustrace známých výtvarníků (např. *Stanislav Kolíbal – Knižní ilustrace*) Jedním z nejvýznamnějších projektů, který galerie Langův dům uspořádala ve spolupráci s galeriemi v polském Bielsku-Białe, ve slovenské Čadci a v maďarském Szolnoku, byla kolektivní výstava *Quadrat*, na které se představilo dvanáct umělců z výše zmíněných zemí. Česko zastupovali autoři instalací Jan Ambrůz a Margita Titlová-Ylovsky, a šperkař a tvůrce objektů Vratislav Karel Novák.³³ Galerie za dvacet čtyři let své existence uspořádala na dvě stě výstav, na kterých představila nejvýznamnější umělecké osobnosti, které se v posledních několika dekadách projevovaly na české scéně (Jitka a Květa Válový, Marius Kotrba, Jiří Sopko). Prostor věnovala také zásadním osobnostem výtvarné scény, pocházejícím z Ostravska (Karel Adamus, Jakub Špaňhel, Eduard Ovčáček, Hana Puchová), a uvedla do českého prostředí umělce tvořící v Polsku a na Slovensku (Dariusz Fodczuk, Eva Cisárová-Mináriková). Langův dům pokračuje ve výstavním programu i v současnosti, kvůli dlouhodobé nemoci Libuše Olšákové se o provoz galerie stará Kamil Drabina a Karla Olšáková.

Pro doplnění kontextu je třeba zmínit další instituce, které se podílely na utváření kulturní identity Ostravska. S výše zmíněnými galeriemi navazovala spolupráci na výstavních projektech Galerie Fiducia, která byla založena v roce 1993 ve Frýdku-Místku, a v roce 1995 se přesunula do centra Ostravy, kde se postupně přetransformovala v Klub Fiducia, ve kterém se dnes nachází antikvariát, fotografická Galerie Fiducia a Galerie Dole. Galerie Fiducia se v současnosti zaměřuje na fotografickou tvorbu a prezentuje monografické výstavy známých umělců i studentů uměleckých škol. Dalším významným výstavním prostorem založeným roku 1996 v Ostravě, je Galerie 761. Galerii založil Stanislav Cigoš a spolu s Petrem Lysáčkem se do roku 1999 staral o její dramaturgii. Mezi lety 1996 a 1999 zde vystavovali například Jiří Kovanda, Karel Malich, Vladimír Skrepl, nebo zde byla Eduardem Ovčáčkem uvedena výstava k připomenutí Alba 76.³⁴ Následně provoz galerie zajišťovali ještě René Rohan z ostravské skupiny Kamera skura, který část své koncepce zaměřil na soudobou pražskou scénu, a dále studenti Fakulty umění

---

³³ *Quadrat exhibition* (kat. výst.), Galerie Langův dům ve Frýdku-Místku 2000-2001.

³⁴ *Viz Situace 1970-1989* (pozn. 11), nestránkováno.

Ostravské univerzity Petr Pavlán, Petra Čiklová a Karolína Grymová, kteří zde představovali především mladou generaci studentů uměleckých škol. Hostujícím kurátorem se stal na určitou dobu také Jiří Surůvka, který spolu s okruhem kolem galerie inicioval festival performance Malamut.³⁵

Teoretik zabývající se tematikou galerijního provozu na periferii, tedy v případě českého prostředí po pádu komunismu na periferii periferie, se brzy setkává se zjištěním, že jedna periferie je na probádání až až. V českém umění, které se po roce 1989 snaží dohánět západní centra, z čehož ve výsledku vzniká nekoncepční propojování všech možných vlivů a jakýsi časový posun nerozvinuté postmoderny, přichází na počátku 21. století určité vystřízlivění a uvědomění si lokálních specifik, která si hledají cestu na globální trh s uměním možná složitěji, zato však s vědomím vlastní autenticity.³⁶ V galerijním a výstavním provozu se setkáváme s obdobným fenoménem. Nové galerie a kulturní prostory jsou v devadesátých letech zakládány ve větších i menších městech. Kromě těch, které jsou zakládány samotnými umělci z potřeby nalezení alternativy k oficiálním, nově se ustavujícím institucím, vznikají také nezávislé prostory, navazující na nelegální a polooficiální činnost kurátorů a galeristů v osmdesátých letech. V galeriích tohoto typu se pak kurátoři často snaží dohnat dluh, který způsobilo normalizační potlačování svobodné prezentace umění, a na mnohých místech je tak představována tvorba umělců starší generace, které se povedlo uvést na scénu ještě v uvolněném období šedesátých let. Autoři mladší jsou pak představováni se značným zpožděním nebo zanikají ve výstavních programech nabitých jmény známějších umělců. Taková situace se odehrává také v galerijním prostředí v regionu Českého Slezska, který je předmětem této práce. Nezávislé galerie nabízejí kvalitní výstavní program, podložený dobrou kurátorskou koncepcí, často však dost pružně nereagují na současnou uměleckou scénu, což může být u starších kurátorů způsobeno ztrátou přehledu v přebujelém uměleckém prostředí nebo problémem, jež přináší všeobecná neschopnost překlenout vztah mezi návštěvníkem a současnými trendy ve výtvarné tvorbě. Tento problém je však postupně v průběhu první dekády nového století překonán a i v menších galeriích, vedených kurátory, kteří se již přímo na současné

---

³⁵ Sýkorová (pozn. 5), s. 208.

³⁶ Viz Václav Magid, Postřehy provinčního milovníka umění, in: Pavlína Morganová (ed.), *Začátek století – The Beginning of the Century*, Plzeň 2012, s. 43-53.

umělecké scéně nepohybují, se daří prezentovat umělce nejmladší generace nebo studenty a čerstvé absolventy uměleckých škol.

Výstavní a organizační činnost Martina Klimeše před vznikem Bludného kamene

Galerie V Kapli.

Na počátku osmdesátých let, sledujeme první významnější nezávislé umělecké počiny také na Opavsku. V Jánských koupelích, ležících zhruba 20 kilometrů jihozápadně od Opavy, v Galerii V kapli, začíná roku 1980 výstavně-organizační činnost Martina Klimeše, v té době žijícího a studujícího na Vysoké škole veterinární v Brně. Během dvou let v Jánských koupelích Klimeš uspořádá spolu s manželou Dušanem a Julií Chládkovými několik výstav v prostorách odsvěcené kaple. Kaple v areálu Zotavovny ROH Mír funguje již dříve jako výstavní prostora, je v ní však představována především tvorba lokálních tvůrců nebo žáků lidových škol umění. Při vyjednávání možnosti vystavování se správními orgány na středisku kultury je Klimeš uklidněn slovy „kde není žalobce, tam není soudce“, a s Chládkovými tak mohou připravovat relativně svobodně výstavy umělců režimem opomíjených nebo upozadovaných. To, že v Jánských koupelích zřejmě nebude nejen žádný žalobce, ale pravděpodobně nikdo, koho by neoficiální tvorba mohla jakkoli ovlivnit mimo zainteresované skupiny příznivců, pak činnost Galerie V kapli provází po celou dobu jejího krátkodobého působení. Výstavy V kapli jsou opravdu jakousi událostí pro zasvěcené a širokou veřejnost z řad pacientů ozdravovny zůstávají téměř nepovšimnuty. I přesto, a právě proto, se v Janských koupelích daří pořádat výjimečné výstavy. Svou grafiku nebo kresby zde vystavují Michael Rittstein, Marie Blábolilová, Jan Steklík, Dušan Chládek, Pavel Rudolf a další. K výstavám také vychází pozvánky a skládky s texty a černobílými reprodukcemi vybraných děl.³⁷

Malá galerie VŠV a brněnský okruh.

V samotném Brně se Martin Klimeš pouští do výstavních aktivit záhy. Dění na brněnské scéně máme opět zdokumentováno pouze útržkovitě. Kromě zásadního působení Jiřího Valocha v brněnském Domě umění, se v Brně v osmdesátých letech objevují také první nezávislé výstavní aktivity. V roce 1986 vzniká soukromá galerie Karla Tutsche nazvaná Na bidýlku. Dlouhodobá prezentační činnost galerie je ukončena až v roce 2008 úmrtím majitele a galeristy Tutsche, jde tak o jednu z nejdéle působících

---

³⁷ Viz <http://abart-full.artarchiv.cz/institute.php?Fvazba=mistokonani&IDinstitute=6293>, vyhledáno 15. 6. 2016.

soukromých galerií u nás.³⁸ Další neopomenutelnou galerií je Zlevněné zboží, prostor drogerie, ve kterém probíhají umělecky-prezentační aktivity mezi lety 1986 a 1989.³⁹ Těmto výstavním projektům, které sehrály významnou roli především pro svou nezávislost a specifčnost prostředí, však v Brně předchází fungování Minigalerie Výzkumného ústavu veterinárního lékařství, vedené Jiřím Hynkem Kocmanem a Jiřím Valochem,⁴⁰ a také založení Malé galerie na Vysoké škole veterinární, u něhož stál právě Klimeš. Klimeš zde představoval umělce, kteří neměli možnost běžně vystavovat a jejichž prezentaci tehdejší režim jen tiše trpěl. Jeho aktivita a napojení na osobnosti jakými jsou Jiří Valoch, Jiří Hynek Kocman nebo Jan Steklík však znamenaly velmi důležitý moment pro prezentaci neoficiální umělecké scény v Brně. V Malé galerii za dobu jejího působení proběhly výstavy Marie Blábolilové, Jana Steklíka nebo manželů Milana a Kláry Bočkayových, byly zde vystaveny také pastelové kresby Karla Malicha a froasáže Ladislava Nováka. Výstavy byly umístěny v odpočinkovém „foyer“ před jednou z poslucháren. Šlo o několik překližkových panelů, které byly spíše jedinou možností realizace než důstojným výstavním prostorem. Většinu z vystavujících Klimeš pozval na doporučení Jiřího Valocha, který výstavy také zahajoval. Malá galerie fungovala mezi lety 1983 a 1985, po Klimešově odchodu z Brna galerii vedl ještě krátce Stanislav Křížek, student VŠV a umělec spojený s pozdějším sdružením Bludný kámen. Po dvou následujících výstavách galerie zanikla.

Martin Klimeš se za dobu svého studia seznamuje s brněnským uměleckým prostředím, se kterým ho váže silné pouto dodnes. V publikaci XXBK, vydané ke dvaceti letům činnosti Bludného kamene, vzpomíná na první setkání s Jiřím Hynkem Kocmanem (Kocman je také vystudovaný veterinář), která probíhala velmi neformálně v Kocmanově brněnském bytě. Klimeš o Kocmanovi píše jako o svém zasvětiteli do uměleckého života a také do kouzla čaje. To je pro další vývoj Klimešovy kulturně-organizační činnosti velmi podstatný fakt. Klimešova setkání s Kocmanem probíhala neformálně – hovory o umění a popíjení čaje.⁴¹ Mezi dalšími osobnostmi brněnské scény Klimeš vyzdvihuje jako pro

---

³⁸ Viz např. Petr Horáček, Co ztrácíme odchodem Karla Tutsche, *Art+antiques*, <http://www.artcasopis.cz/clanky/co-ztracime-odchodem-karla-tutsche>, vyhledáno 15. 6. 2016

³⁹ Hana Pospíšilová, *Galerie Drogerie Zlevněné zboží. Neoficiální prezentace výtvarného umění v 80. letech v Brně* (bakalářská diplomní práce), Ústav hudební vědy FFMU, Brno 2012.

⁴⁰ Viz http://www.vri.cz/cz/o_nas/mala_galerie/historie, vyhledáno 15. 6. 2016

⁴¹ Klimeš, Značka JHK (pozn. 11), s. 75-76.

něj formativní především Jana Steklíka a výše zmiňovaného Jiřího Valocha. Janu Steklíkovi později uspořádá několik výstav v Galerii V kapli, v Malé galerii na VŠV v Brně, ve Studiu, v Univerzitním klubu – čajovně Bludný kámen, v opavském Domě umění, v galerii Albertovec a v galerii Cella. O Steklíkovi Klimeš píše jako o jednom z umělců, na jehož tvůrčí vývoj se zaměřoval také z hlediska dokumentačního. Píše o něm jako o autorovi, který stále nebyl a dosud není na české umělecké scéně plně doceněn, a právě to mimo jiné Klimeše vede k mapování a prezentaci Steklíkovy tvorby v různých tvůrčích obdobích.⁴² K Jiřímu Valochovi Klimeše přivedl čistý zájem o umění a jeho aktuální podoby. S Valochem se Klimeš seznámil již v roce 1980 a na jeho doporučení vybíral umělce pro své výstavy v Jánských koupelích a později také v Brně a Opavě. Valoch od roku 1999 často jezdil zahajovat výstavy do opavského Domu umění a v Opavě několikrát vystavoval.⁴³

Studio.

V roce 1988 vzniká v Opavě v rámci oficiálního spolku Klub mladých při Městském domě Petra Bezruče galerie Studio. V průběhu osmdesátých let zde probíhají koncerty, přednášky a další akce pořádané pod vedením Jana a Renaty Horákových. Zázemí Studia je předchůdcem prvních prostor Bludného kamene, je umístěno v centru města v tzv. Myší díře – v podloubí vedoucím z Dolního náměstí. Zde Klimeš uskutečňuje také několik výstav v době, kdy již nefungují galerie V kapli ani Malá galerie na VŠV. Svě konceptuálně laděné kresby zde vystavuje Petr Bittner, vlastní techniku tzv. froasáží⁴⁴ představuje básník a výtvarník Ladislav Novák. Jan Činčera, původně vyučený papírník, vystavuje svou tvorbu pod názvem *Barevné papíry*. Činčera se po seznámení s Jiřím Hynkem Kocmanem věnuje ručnímu zpracování papíru jako východisku pro vyzdvižení estetických kvalit rukodělných procesů a pro asociativní kvality vizuálního působení takto zpracovaného papíru. Dílo „naivního konceptualisty“ Mariana Pally, jehož jméno se na výstavách Bludného kamene bude ještě mnohokrát opakovat, je představeno na

---

⁴² Klimeš, Steklíkovo harakiri (pozn. 11), s. 77-79.

⁴³ Klimeš, Hromada kreseb v novinách a obsazený telefon (pozn. 11), s. 80-83.

⁴⁴ Froasáž je odvozenina z francouzského slova froiser - pomačkat, muchlat a může být považována i za ekvivalent muchláže. Tato technika spočívá v tom, že umělec zmačká plochu papíru a následným nanášením barvy, jejím vymýváním a opětovným nanášením vytvoří základ, který dále upravuje konturováním, dokreslováním a vrstvením dalších barev. (viz <http://www.ladislavnovak.cz/cs/web/pc-7-froasaze/>, vyhledáno 16. 3. 2016)

výstavě *Dotkl jsem se kamene*. Další výstavy do opavského prostředí přinesly tvorbu Adrieny Šimotové, Jana Steklíka, Petra Veselého, Jana Wojnara nebo rusko-španělského fotografa a autora instalací Francisca Infanteho. Na jedné z posledních výstav uspořádaných ve Studiu, prezentuje opavský výtvarník Dušan Chládek, se kterým Klimeš o několik let dříve provozuje galerii V kapli, své meditativní pohledy do krajiny, vznikající rytmickými tahy štětce v rovnoběžných liniích. Po roce 1989, kdy Klub mladých zaniká, jsou prostory Studia předány správě Slezské univerzity a o naplnění aktivit se mají starat studenti. Nenaplnění programu a nedostatečné využití potenciálu místa, a zřejmě také vidina aspoň minimálního zisku, později vede univerzitu k hledání alternativního řešení pro využití prostor – roku 1996 pronajímá studio Martinu Klimešovi a Jiřímu Siostrzonkovi.

Bludný kámen

Čajovna Bludný kámen.

V první polovině osmdesátých let dochází k důležitému propojení dvou osobností opavského kulturního života, které později povede k založení sdružení Bludný kámen, jenž bude po několik následujících let určující kulturní organizací na nezávislé opavské scéně. Martin Klimeš se setkává s Jiřím Siostrzonkem, nad čajem a debatami o umění, jak je již pro něj příznačné, ze kterých vychází přirozená potřeba obou kulturně se angažovat. Jako kolegové v organizaci kulturních aktivit se setkají při vytváření programu pro Klub mladých, a dále aktivně spolupracují až do roku 2003, kdy se Siostrzonek začíná soustředit na aktivity spojené se svou pedagogickou činností na Institutu tvůrčí fotografie a opouští organizační jádro Bludného kamene.

Na počátku roku 1995 Martin Klimeš v domě, ve kterém v té době bydlí se svou manželkou, otevírá čajovnu. Čajovna Bludný kámen není pouhým místem pro milovníky etno kultury a exotických druhů čaje, ale již na jaře 1995 zde Klimeš pořádá první výstavu, věnovanou vizuální poezii třineckého výtvarníka Karla Adamuse, jedné ze zásadních osobností konceptuální tvorby ve Slezsku. Výstava s názvem *Větrná poezie* představila meditativní polohu díla dodnes tvůrčího konceptualisty, který se na výstavách Bludného kamene objevuje v dalších letech ještě několikrát. Téměř kaligraficky působící kresby z první poloviny devadesátých let jsou volnými záznamy přírody, které na papíře prostřednictvím volně zavěšeného štětce vizualizují foukání větru a naplňují tak u nás typickou výtvarnou podobu konceptuální tvorby spojenou s land artem a dalšími uměleckými formami. Adamus spolu s Janem Wojnarem patří mezi určující osobnosti pro směřování mladších umělců v kontextu slezského příhraničního regionu.⁴⁵ Martin Klimeš výstavní činnost nově vzniklého Bludného kamene zahajuje prezentací vizuální tvorby takového druhu, který se v dalších letech stane pro jeho výstavy příznačným. Další výstavy, uspořádané ještě v původních prostorách čajovny, představily opavskému publiku tvorbu místního rodáka, a Klimešova dlouholetého přítele, Dušana Chládku nebo díla Petra Jochmanna a Inge Koskové z Olomouce. Kromě výstavního programu v čajovně proběhlo také několik přednášek

---

⁴⁵ Viz *Slezský koncept* (kat. výst.), Galerie výtvarného umění v Ostravě, 2004. – Klimeš – Frank (pozn. 30), s. 20-24.

zabývajících se společenskými problémy, východní filosofií a literaturou, a dva poslechové pořady. Mezi jinými zde svou tvorbu literární představil také Jáchym Topol, své písně pak zahráli Vlasta Matoušek nebo Karel Babuljak. Klimeš v publikaci *XXBK* vzpomíná na zaplněné prostory domácího prostředí čajovny, která v jedné upravené místnosti s výměrou asi čtyřiceti čtverečných metrů a s přirozeně po domácku zařízeným interiérem, byla schopna pojmout desítky návštěvníků se zájmem o literaturu, výtvarné umění, hudbu a kulturu obecně.⁴⁶

---

⁴⁶ Klimeš – Frank (pozn. 11), s. 6-13, zvl. s. 7.

Univerzitní klub – čajovna Bludný kámen.

V roce 1996 byly Martinu Klimešovi a Jiřímu Siostrzonkovi Slezskou univerzitou nabídnuty prostory bývalého Studia Klubu mladých v podloubí jednoho z renesančních domů v centru města. Do nevelkých místností se tak přesunula čajovna Bludný kámen, po domluvě s univerzitou již pod názvem Univerzitní klub – čajovna Bludný kámen. Díky kontaktům s vedením Slezské univerzity a dobrými vztahy s mnohými pedagogy, kteří v čajovně přednášeli, se podařilo čajovně od univerzity také získat finanční podporu. Většina pořádaných akcí, stejně jako počáteční provoz čajovny, však byla financována samotnými organizátory, případně ze vstupného. Teprve později si byla čajovna schopna vydělat na vlastní provoz a finanční podpora ze strany univerzity nebo sponzoři, přispívající na jednotlivé akce, dokázaly uživit i nákladnější projekty. Brzy se k finanční podpoře přidal také grantový systém města. První několikatisícové příspěvky z Odboru kultury byly na počáteční provoz čajovny pro samotné organizátory nezanedbatelným bonusem. Již v prvním roce fungování čajovny sledujeme velmi kvalitní program naplněný besedami, přednáškami, scénickými a poslechovými pořady, koncerty alternativní a jazzové hudby a výstavami. Vzhledem ke společenské situaci, která se u nás po roce 1989 rychle šířila, se program skládal ze všeho, co mladou, nově se koncipující českou společnost, zajímalo. Nebylo tomu tak z potřeby zavděčit se co největšímu počtu návštěvníků – to neodpovídalo koncepci, kterou Bludný kámen představoval – šlo spíše o potřebu ukojit žízeň po nových inspiračních zdrojích a vlivech, která vznikla po období kulturní a celospolečenské cenzury. Mezi přednáškami a besedami se objevovaly exkurzy do historie a vyprávění o cestách po orientu, stejně jako relaxační pořady s meditační hudbou nebo přednášky o dálnovýchodní filozofii a náboženství, naplňující dobový zájem o new age. Nevelkou čajovnu zaplňovala autorská čtení Egona Bondyho, stejně jako Michaela Viewegha, nebo koncerty Jarka Nohavici a prvních zahraničních hudebních hostů. Výstavní činnost byla v čajovně omezena prostorovými dispozicemi a také nevhodností osvětlení, které v intimním prostředí nedostačovalo expozičním nárokům. V čajovně proběhlo pouze několik výstav, jež nebyly souborně archivovány. Bludný kámen na výstavní činnost komplexněji navázal teprve v roce 1999, když se jeho aktivity z části přesunuly do opavské městské galerie – Domu umění. Výstava, zahájená v čajovně ještě v lednu 1996, souborně představila

kurátorský výběr autorů, které pojil především zákaz veřejné prezentace před rokem 1989 a jejich obliba v okruhu nezávislých galerií. Klimeš pod názvem *Pokračování* představil dílo Adrieny Šimotové, Jiřího Valocha, Jiřího Šiguta, Karla Adamuse, Ladislava Nováka, Mariana Pally, Jana Steklíka a Dušana Chládky. Výstava byla koncipována jako připomenutí programu Studia, na kterém Klimeš se Siostrzonkem o několik let dříve spolupracovali. Část autorů spojoval zákaz veřejného vystupování v období před pádem totalitního režimu, stejně jako rostoucí zájem o jejich prezentaci v nezávislých galeriích na počátku devadesátých let. Bludný kámen v atmosféře devadesátých let v Opavě představil dílo Adrieny Šimotové, Jindřicha Štreita, ostravského výtvarného okruhu nebo dříve zmiňovaného Jiřího Valocha a jiných brněnských konceptualistů. Dalšími autory představenými v čajovně, na které Klimeš vzpomíná, jsou například Petr Kvíčala, Martin Smejkal nebo Jan Burian. Poslední uspořádaná výstava představila dokumentární fotografii z vesnic v rumunském Banátu fotografa Václava Hubaty-Vacka. [4]

Kulturní program Univerzitního klubu – Čajovny Bludný kámen pokračoval především hudebními poslechovými pořady, koncerty a přednáškami, debatami a večery literárního čtení. Z období mezi lety 1996 a 1998 tedy na tomto místě vybírám pouze několik pořadů, které mají s okruhem zájmu této práce společné výtvarné a umělecko-prezentační zaměření a pouze zmíním počátek některých programů, které mají v současné činnosti Bludného kamene zásadnější formativní východiska.

Kromě koncertů pořádaných v prostorách Čajovny, v jejichž organizování Bludný kámen pokračuje a dále je rozvíjí, se některé přesouvají také do Vinárny u Přemka, do přiléhající Moravské kaple, která je součástí objektu bývalého dominikánského kláštera, ve kterém sídlí opavský Dům umění, a do prostor Slezské univerzity. V Čajovně je vedle koncertů a poslechových pořadů meditativní, etnické a alternativní hudby uváděn také pravidelný cyklus koncertů soudobé vážné hudby regionálních interpretů. Ve vinárně u Přemka vystupují především bluesové skupiny a jazzová tělesa, ale také sem jsou přesunuty koncerty alternativní hudby. V publikaci *XXBK Klimeš* popisuje své dojmy z tehdejších jazzových skupin, které přijížděly do Opavy. Píše: „ Ty (zahraniční kapely – pozn. autora) byly ve svém pojetí někde úplně jinde. České hrály víceméně v tradici, jak ji přinesl světový jazzrock počátkem 70. let a jen se snažily být technicky dokonalejší a harmonicky vynalézavější. (...) Ty mnohé zahraniční hrály s vědomím existence nových

trendů. Vstřebávaly do svého hudebního názoru ozvěny minimalismu, volné improvizace, elektronických výbojů, zvukového umění, punku, hledaly nové neakademické způsoby hry na klasické nástroje atd. Vývoj jazzu v Evropě a zámoří pokročil a u nás jako bychom o tom nechtěli slyšet.⁴⁷ Tento poznatek by se jistě dal vztáhnout na velkou část naší tehdejší kultury. Od roku 1997 ve Vinárně vystupují vedle zahraničních hudebníků a skupin, jako jsou Ian Wood z Austrálie nebo Ramblin Rex ze Spojených států, například Václav Koubek, Vladimír Merta, Oldřich Janota nebo Zuzana Navarová, častá jsou také vystoupení opavských jazzových muzikantů. Prostory vinárny lépe vyhovují hudební produkci s náročnějšími akustickými požadavky, a také se zde vejde více návštěvníků. V Moravské kapli jsou v tomto období pořádány především akustické koncerty a vystupují zde hudebníci, pracující se specifiky akustických podmínek komorního prostoru. Mezi jinými jde o alikvótní zpěvy, tradiční hudbu východních národů nebo poslechové pořady věnující se práci se zvukem a tichem. V roce 1998 zde vystupuje také Radim Hladík v duu s Dagmar Andrtovou-Voňkovou nebo Zuzana Navarová s Ivanem Gutierrezem. Přesunutí části hudebního programu do objektu bývalého dominikánského kláštera vede v dalších letech také k navázání užší spolupráce s Domem umění.

Vedle koncertů se Bludný kámen zabývá také představováním divadelních souborů z regionu a celé republiky. Do Opavy přiváží tehdy čerstvě založený mezinárodní divadelní soubor Teatr Novogo Fronta, pocházející z Ruska, který v opavském Loutkovém divadle představuje hru *Fabrika ljudi*, nebo další ruský soubor DO-Theatre, zabývající se fyzickým divadlem a tancem. Několikrát v Opavě vystupují také japonští tanečníci butó, často ve spojení s experimentální živou hudbou.

V programu přednášek a besed Bludný kámen dále pokračuje téměř výhradně v prostorách Čajovny. Návštěvníci zde v průběhu čtyř let jejího fungování mohli vyslechnout odborné přednášky historiků, filozofů, umělců, publicistů a spisovatelů, nebo besedovat s významnými osobnostmi, které před rokem 1989 nemohly veřejně vystupovat. Mezi jinými zde vystoupili Martin Wihoda (*Umberto Eco – Jméno růže, Krize pozdního středověku, Zlatá bula sicilská*), Jindřich Vybíral (*Zrození velkoměsta*), Jakub Patočka (*Odpovědnost jedince uprostřed ekologické krize*), Petr Jochmann (*Provoz*

---

⁴⁷ Klimeš, Z Přemka do Přemka (pozn. 11), s. 90-93, cit. s. 90-91.

umění), Viktor Kolář, Emanuel Křenek, Egon Bondy, Igor Chaun, Jiří Černý nebo Jiří X. Doležal.⁴⁸ Z přednášek, zabývajících se výtvarným uměním, vybírám pouze několik. Pravidelný cyklus Jiřího Siostrzonka procházel dějinami umění dvacátého století a představil například život a tvorbu Jana Švankmajera, Marca Chagalla a Andyho Warhola, nebo neoimpresionismus a jeho reflexi impresionismu, umělce expresionismu a jeho francouzské podoby – fauvismu, nebo české umělecké sdružení Sursum a jednoho z jeho představitelů Josefa Váchala. Vedle těchto pořadů stojí za zmínku několik prezentací Jindřicha Štreita, ve kterých fotograf seznámil diváky se svými fotografickými cykly: *Život na japonské vesnici* a *Na konci světa Sibiř*, černobílým dokumentem z oblastí neprobádaného dálnovýchodního venkova a odloučených končin Sibiře. Další z výtvarných pořadů, v rámci kterých umělci prezentovali vlastní tvorbu, aspoň z části nahrazovaly upozaděnou výstavní činnost Bludného kamene. Šlo především o prezentaci *Autorské knihy a papíry* Jiřího Hynka Kocmana, ve které autor představil část tvorby, na kterou se zaměřoval v období po roce 1977 a které se věnuje dodnes. Ta reflektovala jeho zaujetí autorskou knihou jako uměleckým objektem, který zpracovával jak formálně – ručně vytvářel vnější obal pro vnitřní sdělení – tak obsahově, naplňováním knihy barevnými zásahy – prosakováním nebo vzlínáním barvy.⁴⁹ Kromě autorské knihy, která navázala na jeho tvorbu mail artovou, představil Kocman v Čajovně také svůj soubor autorských ručních papírů, vznikajících recyklací tiskovin nebo celých knih, které prezentuje buď jako finální díla nebo z nich dále vytváří autorské knihy. Tento proces recyklace hmoty jedné knihy k vytvoření knihy nové, zasazuje Kocmanovo dílo do okruhu tvorby, příklánějící se ke konceptuálním tendencím se specifickým estetickým východiskem, ale také se odkazuje k dílu Josefa Váchala a jeho inovativnímu přístupu ke knize jako k plnohodnotnému uměleckému dílu. Jiný pořad se věnoval Karlu Adamusovi a jeho autorské knize *Měkké dno*, ve které autor parafrázuje texty taoistických mistrů. To byl také jeden z vůbec posledních pořadů uspořádaných v Univerzitním klubu.

---

⁴⁸ Viz kapitola Seznam výstav uspořádaných Bludným kamenem v letech 1995-2015.

⁴⁹ Jiří Valoch, Konceptuální projevy, in: Rostislav Švácha – Marie Platovská (edd.), *Dějiny českého výtvarného umění VI/2 1958-2000*, Praha 2007, s. 555-573.

První období Bludného kamene (1995-1998) – zhodnocení.

První etapa fungování Bludného kamene mezi lety 1995 – 1998 navázala po několika letech na činnost Martina Klimeše a Jiřího Siostrzonka v Klubu mladých. Klimeš se Siostrzonkem od roku 1995 spolupracovali na přípravě programu pro Čajovnu Bludný kámen, založenou Klimešem na opavském předměstí. Zájem veřejnosti o pořady, které představovali, a vstřícnost a bezstarostnost, se kterou se setkávali nejen u návštěvníků, ale také u vystupujících, je brzy přiměl poohlédnout se po novém, vhodnějším prostoru. Univerzitní klub – čajovna Bludný kámen byl otevřen v roce 1996 a od počátku jeho fungování přinášel velmi nabitý program, který se stále setkával s velkou odezvou návštěvníků. Šlo o zlaté období řady kulturních organizací po celé republice, které je dnes často nazýváno euforií devadesátých let. Veřejný zájem fungoval, potřeba naplnění společenského života po dlouhých letech útlumu stále přetrvávala a podpora, nebo přinejmenším nezájem ze strany správních orgánů, měl blahodárny vliv na organizaci kulturních aktivit i v menších městech mimo hlavní centra. To vše pohánělo činnost Bludného kamene kupředu a v programu se tak nezdědka objevovaly i tři až čtyři akce týdně. Na některé chodilo třeba jen deset až patnáct lidí, divácky lákavější besedy nebo koncerty známých hudebníků pak komorní prostory čajovny naplňovaly tak, že je pořadatelé po čase museli přesunout do míst nových.⁵⁰ Alternativu nabízely koncerty ve Vinárně u Přemka nebo v Moravské kapli. Na akce chodili vedle studentů univerzity a středních škol lidé všech věkových skupin, někteří si dokonce nenechali ujít žádnou příležitost posedět nad čajem při sledování zajímavé přednášky nebo koncertu, a čajovna si tak svým programem neustále zajišťovala návštěvníky a příjem, který pak obratně vracela do další kulturně-organizační činnosti. Vedle festivalů jako Bezručova Opava a později také Další břehy, které vždy dvakrát do roka přinášely měsíc nabitý českou i zahraniční kulturou, byl Bludný kámen bezesporu nejvýznamnějším nezávislým organizátorem kulturních aktivit v Opavě, které aspoň zpočátku musely fungovat bez podpory rodičího se grantového systému. I přes množství pořadů, které Bludný kámen organizoval, si program udržoval velmi slušnou kvalitu. Klimeš se Siostrzonkem pořádali akce, jejichž záběr byl obrovský, propojovala je pouze snaha zaujmout a inspirovat.⁵¹

---

⁵⁰ Táňa Artušenková, Čajovna Bludný kámen se stala kulturním centrem pro mladé, *Právo*, 1998, 1. 12., s. 7.

⁵¹ Artušenková (pozn. 50), s. 7.

Konkrétní koncepčnost programu chyběla, Bludný kámen vedle alternativní kultury prezentoval také pořady přitahující širokou veřejnost. Vše však ostře kontrastovalo se soudobou komerční produkcí, proti té se Bludný kámen vyhraňoval od svého počátku. V hudbě se mísil jazz s etnickou, soudobou vážnou i elektronickou hudbou, teprve později se začal Bludný kámen ve svých aktivitách vymezovat a směřovat zájem k experimentální hudební scéně. Koncepce několika výstav navazovala na program Studia a představovala zejména nezávislé umělce střední generace, pracující spíše v konceptuálních polohách výtvarného umění, ale objevilo se také několik klasiků výtvarného umění druhé poloviny 20. století. Čajovna nebyla pro své dispozice ideálním prostorem pro expozice a plné rozvinutí výstavních aktivit tak přišlo až v období následujícím. Od počátku roku 1999 se totiž již píše nová kapitola Bludného kamene a na opavské scéně tak dochází ke zvláštnímu případu institucionalizace kulturně-organizačních aktivit nezávislého sdružení.

Bludný kámen v opavském Domě umění.

Tato kapitola se věnuje desetileté historii městské instituce, jež za působení Bludného kamene v čele s Martinem Klimešem po několikaletém období stagnace navázala na aktivity z konce osmdesátých a počátku devadesátých let, a z upadající instituce opět vytvořila organizaci s významem republikové úrovně.

Činnost opavského Domu umění na konci osmdesátých let znamenala důležitou obrodu po letech výstavního programu, ve kterých bychom jen s obtížemi hledali jména spojená s progresivnější tvorbou, schopnou reflektovat současné dění na umělecké scéně za železnou oponou. Z výstav z období normalizace zmiňuji pouze těch několik výjimečných, které představily autory, jež měli to štěstí, že byli doceněni již v období mezi válkami a za války, nebo jim titul národních či zasloužilých umělců zajistil snášenlivost režimu i přes absenci očividné prezentace pokrokových a socialistických projevů. Tak se podařilo uspořádat výstavy Jaroslava Gruse, Cyrila Boudy, Františka Tichého a Josefa Lieslera. Obdivuhodnou zásluhou kurátora Ivana Augustina byla také roku 1979 uvedena výstava člena Skupiny 42 Bohumíra Matala.⁵² Na výše zmíněných případech se projevuje výhoda, kterou má Opava díky svému umístění mimo centrum

---

⁵² Gebauer – Šopák – Klimeš (pozn. 12), s. 28.

zájmu vrcholných stranických orgánů. Tyto „svátky“, kdy se jednou za čas podařilo vystavit umělce neoficiální scény, byly v období normalizace příznačné pro menší regionální muzea, a v bedlivě sledovaných centrech se objevovaly jen zřídka. Po polovině osmdesátých let na post galeristky Domu umění nastupuje Karolína Bayerová, do té doby spojená s Klubem mladých při Městském domě kultury Petra Bezruče.⁵³ Bayerová, která v období fungování Studia při Klubu mladých stála za Klimešovými výstavními aktivitami, do Opavy na konci osmdesátých let a dále na počátku let devadesátých přivážela umělce z tehdy již známého pražského okruhu. Už po polovině osmdesátých let do Opavy díky svým kontaktům s pražskou nezávislou scénou uvádí autory jako jsou Zdena Fibichová, Václav Kiml nebo Eva Kmentová. Bayerová svou aktivitou posunula provinční instituci, fungující pod drobnohledem správních orgánů, na úroveň, která ještě stále nebyla v muzeích podobného typu v centrech a větších městech běžná. Úspěch Karolíny Bayerové vychází i z politické a ekonomické krize, ve které se režim druhé poloviny osmdesátých let ocitá. Vznik nových skupin a galerií, pořádání skupinových výstav neoficiálních umělců, navazování styků se zahraničím, to vše již předjímá období po roce 1989. Výčet autorů, které Bayerová v Opavě představila, obsahuje umělce generace, která se stihla etablovat v uvolněné atmosféře šedesátých let nebo ještě před rokem 1948 (Vladimír Preclík, Olbram Zoubek, Karel Nepraš, Adriena Šimotová, Jan Kotík, Zbyněk Sekal) i umělce střední a mladší generace (Jindřich Štreit, Ivan Ouhel, Boris Jirků, Petr Kvíčala, Jiří David, Jiří Šigut, Pavel Hayek). Autorské výstavy pak byly doplňovány skupinovými přehlídkami jako *Nová skupina*, *Tunel*, *Šedá cihla* nebo *Nová figurace*.⁵⁴ Kromě výstav uváděných Karolínou Bayerovou, byly v Domě umění pořádány také výstavy externích kurátorů. Jednou z nejvýznamnějších kolektivních přehlídek byla v roce 1990 výstava s názvem *Popis jednoho zápasu*, uvedená manžely Jiřím a Janou Ševčíkovými, na které byli zastoupeni především autoři mladší generace, jejichž dílo bylo vyzdvihnuto ihned po listopadové revoluci. Hlavní zásluhu na tom měla právě činnost kurátorů Ševčíkových. Na výstavě *Popis jednoho zápasu* byli představeni například Daniel Balabán, Stanislav Diviš, Vladimír Kokolia, Jiří Kovanda, Jaroslav Róna, Vladimír

---

⁵³ Martin Klimeš, Příběh opavského Domu umění – text o historii nejvýznamnější opavské galerie současného umění od jeho dlouholetého kurátora Martina Klimeše, *Bludný kámen*, <http://bludnykamen.cz/dokumenty/texty/>, vyhledáno 18. 4. 2016.

⁵⁴ Gebauer – Šopák – Klimeš (pozn. 12), s. 31.

Skrepl, Petr Nikl, František Skála nebo Michal Gabriel.⁵⁵ Po roce 1989 se město postupně zbavovalo odpovědnosti za veřejné instituce. Bayerové Dům umění město formálně pronajalo, přičemž přispívalo nevelkou částkou na provoz a zajištění základních potřeb instituce. Další nezbytné zdroje financování získala Bayerová také od místních sponzorů. S postupem let se pak příspěvky od města dále snižovaly, což vedlo k upadajícímu zájmu Karolíny Bayerové a jejímu pozdějšímu opuštění postu galeristky a přesunutí jejích aktivit do Prahy. O osudu Domu umění na konci devadesátých let píše Martin Klimeš hned v několika textech, ve kterých zmiňuje fakt, že před vypsáním výběrového řízení na nového provozovatele městské galerie, byla v prostorách Domu umění krátce zřízena prodejna bot a toaletního papíru.⁵⁶ Bezradnost městské správy, o které tento fakt mnohé vypovídá, byla vyřešena teprve vypsáním výběrového řízení na nového provozovatele na konci roku 1998. Do výběrového řízení se přihlásily tři subjekty: Martin Klimeš, občanské sdružení Bludný kámen a tehdejší majitel místní komerční galerie. Řízení vyhrál Bludný kámen o. s. a v Opavě tak došlo k netradiční situaci, ve které se provozovatelem hlavní městské kulturní instituce stalo neziskové sdružení. Bludný kámen byl zastupován Martinem Klimešem, který se po interní dohodě v rámci sdružení stal také ředitelem galerie.

Od počátku roku 1999 je Dům umění provozován sdružením Bludný kámen. Ředitel Martin Klimeš začíná ihned naplňovat nově připravenou koncepci, která v mnohém navazuje na činnost sdružení před rokem 1999, hlavní náplň aktivit však pochopitelně směřuje na činnost výstavní a umělecky-prezentační. Dále také pokračuje v prezentaci hudební a scénické tvorby a v pořádání přednášek a besed v prostorách již dříve pronajímaných – v Moravské kapli a Vinárně u Přemka, jež jsou součástí objektu Domu umění.

Prostory bývalého dominikánského kláštera, ve kterém městská galerie sídlí, uzpůsobuje Bludný kámen k prezentaci několika souběžných výstav. Objekt Domu umění se dvěma nadzemními patry a proskleným nezastřešeným atriem s ochozem v přízemí, je více než dostačujícím prostorem pro prezentaci velkých přehlídek, komornější

---

⁵⁵ Informační systém abART, <http://abart-full.artarchiv.cz/vystavy.php?Fnazev=popis%20jednoho%20z%C3%A1pasu>, vyhledáno 30. 3. 2016.

⁵⁶ Např. Klimeš, V Domě umění se vše promění (pozn. 11) s. 29-36, cit. s. 29.

prostředí refektáře nebo oratoře a bývalý rajský dvůr – venkovní atrium – pak dobře slouží k představování jednotlivých a menších kolektivních uměleckých projektů. Do nové koncepce provozu zahrnuje Klimeš také přiléhající kostel sv. Václava, jehož přestavba na koncertní sál z roku 1989 se nepodařila realizovat, a kostel tak po dlouhá léta postrádal odpovídající funkci. Pouze na počátku devadesátých let slouží jako dočasný expoziční prostor pro dvě výstavy (Kurt Gebauer - 1991, Antonín Kroča - 1992).⁵⁷ V roce 2002 dochází k uzavření kostela pro špatný technický stav a teprve v letech 2005-2006 probíhá jeho rekonstrukce. Mezi lety 1999 a 2002 v kostele sv. Václava Bludný kámen pořádá výstavy, koncerty experimentální hudby, filmové projekce a performance, a využívá tak působivého prostředí odsvěceného kostela k místně specifické hře mezi výtvarnými díly a jejich expozičním prostorem. Uvedme například výstavu Jiřího Šiguta *Záznamy*, představující dokumenty náhodných procesů, odehrávajících se v přírodě, přenesené na světlocitlivý papír a zafixované pouze za pomoci ustalovače. Jan Ambrúz pro kostel připravuje monumentální instalaci *Čtvero ročních období*, skládající se ze čtyř barevných válců velkých rozměrů. Ján Lastomírsky pak na výstavě nazvané *Světelný koberec* pokrývá plochu podlahy kostela zhruba dvaceti osmi tisíci čajovými svíčkami, které pak jeho asistenti z řad publika postupně rozsvěcují. Několikahodinová instalace a participativní akce je jediným autorovým nekresebným projektem.⁵⁸ [5] V roce 2003 navazuje Klimeš spolupráci Domu umění s Institutem tvůrčí fotografie v Opavě a z bývalého refektáře vytváří Kabinet fotografie, který od té doby slouží výhradně k prezentaci fotografů a studentů ITF. Kurately výstav v Kabinetu se ujímá Vladimír Birgus a další pedagogové ITF, program výstav v Domě umění se tak opět přiblíží k naplnění snah o komplexní prezentaci umění v celé jeho šíři. Tomu dopomáhá také vytvoření platformy „Jiná média, jiné tváře“ v prostorách bývalé klášterní oratoře, sloužící k prezentaci site specific a intermediálních instalací především mladší generace autorů. Kontinuální zájem o prezentaci nových médií v umění je důležitou složkou výstavní činnosti Domu umění a vyzdvihuje tak jeho činnost nad podobně velké instituce, kterým přijetí nových médií do výstavního programu trvá déle, a které se pro obtíže, jež výstavy nových médií mnohdy přináší, drží raději prezentace tradičních výtvarných forem. V oratoři vystavují videoartoví tvůrci a autoři multimediálních nebo světelných

---

⁵⁷ Gebauer – Šopák – Klimeš (pozn. 12), s. 26.

⁵⁸ Viz <http://www.lastomirsky.eu/>, vyhledáno 17. 4. 2016

instalací jako například Ladislav Jezbera, Jan Stolín, Tomáš Skalík, Radim Labuda nebo Petr Demek.⁵⁹ Na prezentaci nových médií se Bludný kámen zaměřuje také později, nepravidelně je uvádí i v Galerii Cella a v letech 2013-2014 jim programově věnuje část výstavní koncepce.

Hlavní náplň výstavního programu Domu umění tvoří výstavy řady umělců napříč generacemi a napříč vyjadřovacími médii. Výstavy žijících umělců a tematické kolektivní výstavy jsou jen místy doplňovány monografickými výstavami nežijících tvůrců a expozicemi, zabývajícími se architekturou nebo užitým uměním. Výstavní program Bludný kámen zajišťoval většinou sám, mnohdy však docházelo ke kurátorské spolupráci s dalšími osobnostmi. Do Domu umění jezdili zahajovat výstavy například Jiří Valoch nebo Zbyněk Sedláček. Kromě Vladimíra Birguse a pedagogů ITF, kteří se starali o Kabinet fotografie, ještě kontinuálně zajišťoval koncepci výstav v atriu Domu umění Tomáš Skalík, se kterým Klimeš spolupracuje i nadále. O výstavní koncepci Domu umění Klimeš píše: „*Výstavní strategie byla koncipována s vědomím skutečnosti, že Dům umění, galerie města, sídlí v menším městě a byl prakticky jedinou významnou institucí zabývající se prezentací výtvarného umění. Proto bylo záměrem organizátora představovat co nejširší proud současného vizuálního umění. Přes své široké rozkročení nebyla jeho činnost zaměnitelná ani náhodná. Při pohledu zpět na program výstav v Domě umění můžeme zřetelně vidět linie výstav konceptuálních tvůrců, umělců orientovaných na užívání geometrického jazyka, multimédií a nových médií. (...) Kromě této „progresivní“ výstavní linie se Dům umění věnoval představování velkých malířských osobností jako je např. Jiří Sopko, Michael Rittstein, Jakub Špaňhel, Josef Mžyk, Jonáš Czesaný, Vanesa Hardi, Vladimír Havlík, Petr Nikl. Některé kolektivní výstavy (Krajina, Dokouřeno, O židli, pravidelné prezentace ateliérů vysokých škol) přinášely divácky poměrně atraktivní témata a různost vyjádření. Výjimečné nebyly ani výstavy zdůrazňující imaginativní složky díla, figurativních tendencí atd.*“⁶⁰ [6]

Vedle četných výstav (za dobu působení Bludného kamene jich bylo uvedeno na dvě stě) Bludný kámen pokračuje v organizaci koncertů jazzové a alternativní hudby, začíná se však stále více zaměřovat na českou i světovou scénu hudby experimentální a

---

⁵⁹ Viz Klimeš (pozn. 53).

⁶⁰ Klimeš (pozn. 53)

volné improvizace. Většina koncertů dále probíhá v prostorách Čajovny, jejíž činnost Klimeš udržuje až do roku 2003, ve Vinárně u Přemka a v přílehlé Moravské kapli. Některé z nich, především ty pracující s akustickými specifiky prostor, a koncerty komorních orchestrů a sborových těles, stejně jako některá scénická představení a performance jsou obvykle pořádány v kostele sv. Václava. Ten dodává zvuku na monumentalitě, vystupujícím dává možnost předvést svou hudbu v akustických a vizuálních specifikách, jež prostory nabízí, a divákům možnost zažít enigmatickou atmosféru propojení světského a sakrálního v navázání hudebního dojmu na architektonickou působivost. V kostele se uskutečňují koncerty mezinárodních projektů regionálních a zahraničních pěveckých sborů, Jiřího Stivína, Agon Orchestra nebo rakouského trumpetisty Franze Hautzingera, pracujícího na poli hudebního experimentu. Tato vystoupení byla jedněmi z prvních projevů dalšího směřování hudebně-organizační činnosti Bludného kamene.

Spolu s koncertními a výstavními aktivitami Bludného kamene pokračuje také pořádání přednášek a besed o kultuře, umění, historii a filozofii. Ty se z počátku uskutečňují ještě v prostorách čajovny, postupem času se jich však stále více odehrává v Domě umění. Klimešovi se do Opavy daří zvát mnohé odborníky z různých oborů. Pokračují zde umělecko-historické přednášky Jiřího Siostrzonka a dalších pedagogů Slezské univerzity, přidávají se k nim ale také přednášky pedagogů jiných uměleckých škol a filozofických fakult. Besedy zde vedou spisovatelé a publicisté z celé republiky, stejně jako významné osobnosti regionu. Z Brna dojíždí na několik přednášek o českém poválečném umění Jiří Valoch, o video umění a alternativních médiích přednáší Jennifer De Felice, o současném umění Milan Knížák, o českém surrealismu a jeho propojení s art brut Alena Nádvorníková, o architektuře Pavel Šopák. Historii, filozofii, antropologii a cestopisným přednáškám se věnují například Dalibor Prix, Martin Wihoda Dušan Uhlíř, Antonín Vinkler, Jiří Kráčalík. Literaturou se zabývají jak besedy s odborníky jako jsou Josef Jařab, Lubomír Machala a František Cinger, tak autorská čtení Jáchyma Topola, Arnošta Lustiga, Ivana Wernische nebo J. H. Krchovského.

Novou aktivitou Bludného kamene je pořádání festivalů soudobé jazzové, alternativní, později pak experimentální a improvizované hudby, jež prostřednictvím českých i zahraničních interpretů prozkoumávají nejširší hranice svých žánrů. Mezi lety

1999 – 2007 probíhá šest ročníků festivalu Etnojazz a pět ročníků studentského festivalu Jazz and Hot Dance. V roce 2000 proběhne první ročník festivalu Pohyb – Zvuk – Prostor, propojující experimentální přístupy ve scénickém, hudebně-zvukovém a výtvarném umění. Festival se pravidelně koná dodnes a při ohlédnutí nazpět vidíme jeho vzrůstající význam na poli soudobého audiovizuálního umění v republikovém i evropském měřítku. O festivalu Martin Klimeš píše: „*Festival Pohyb-Zvuk-Prostor vznikl v roce 2000 a byl inspirován podmanivou atmosférou bývalého kostela svatého Václava v Opavě. Jeho rozdrásané zdi a duchovní atmosféra krásně souzněla se soudobou experimentální tvorbou. (...) Festival se od svých počátků soustřeďuje na hranici mezi jednotlivými uměleckými žánry, zabývá se prostorem “za” a “mezi” a na spojení několika médií v jeden nový celek. Návštěvníci mohli vždy slyšet zvuky, které jsou na pomezí hudby, hluku, instalace a vizuálního umění, zakusit hudbu na hranicích experimentu, alternativy, rocku a soudobé vážné hudby, vidět performanci, experimentální tanec-pohyb, slyšet hlas, zažít svébytné prostory a architekturu.*“⁶¹ [7] Mezi lety 2004 a 2007 proběhnou čtyři ročníky festivalu Dva dny soudobé hudby, a od roku 2009 Bludný kámen navazuje důležitou spolupráci s bienále Ostravské dny, v rámci kterého pravidelně v prostorách Galerie výtvarných umění v Ostravě pořádá Minimaraton elektronické hudby. Na něm představuje soudobé české i světové hudebníky, působící na poli experimentu a volné improvizace. K nejvýznamnějším jménům, která na Minimaratonu vystoupila, patří Robert Ashley, Andrea Neumann, Robert Piotrowicz nebo Pamela Stickney.

Bludný kámen v opavském Domě umění (1999-2008) – zhodnocení.

Od počátku roku 1999 v Domě umění Bludný kámen zahajuje koncepční činnost mapování a prezentace soudobého umění a proměňuje městskou galerii, chápanou doposud tradičně jako stánek pro prezentaci výtvarného umění, v kulturní prostor, propojující oblast výtvarného umění, nekomerční hudby, scénických představení a teoretických přednášek a besed. Děje se tak přesně v intencích „nového institucionalismu“,⁶² jak jej popisuje norský teoretik Jonas Ekeberg. Směřování Domu

⁶¹ Viz <http://plato-ostrava.cz/pohyb-zvuk-prostor/>, vyhledáno dne 16. 6.

⁶² „Pojem „Nový institucionalismus“ popisuje sérii kurátorských, umělecko-vzdělávacích a administrativních praktik, které se od poloviny 90. let do počátku prvního desetiletí nového století snažily reorganizovat struktury většinou středních veřejně financovaných galerijních institucí, a

umění k myšlenkám formulovaným v západním diskurzu, se nezakládá na sledování trendů ve fungování severských institucí, ale z prosté potřeby reorganizace nefungujících instituce - městské galerie - zcela přirozeně a spontánně rozvíjí nový přístup ke zprostředkování umění české veřejnosti. Martinu Klimešovi a sdružení Bludný kámen je umožněno rozvíjet své aktivity v rozsahu, který se od té doby již nebude opakovat. Obsáhlé výstavy, dokumentující soudobou tvorbu bez vyhranění, ale s jasně artikulovanými preferencemi, stejně jako koncerty, scénická představení nebo přednášky odborníků, jsou ve svém množství podporovány početnou diváckou základnou, která se v závislosti na tématu proměňuje a tenčí nebo rozšiřuje, udržuje však stále poměrně vysokou úroveň návštěvnosti. Na komentované prohlídky chodí se svými vyučujícími pravidelně také studenti opavské střední umělecko-průmyslové školy a žáci základní umělecké školy, sídlící v objektu navazujícím na galerii. Význam Domu umění spočíval také v soustavné prezentaci nejmladší generace umělců. Vedle tradičních výstav již zavedených autorů Klimeš věnoval celou jednu část galerie studentům a absolventům uměleckých škol.⁶³ Na rozdíl od mnohých institucí podobného typu se již v období po roce 2000 zabýval prezentací nových médií, ačkoliv i to nebylo kvůli omezenému vybavení (způsobeném nedostatečným financováním) zprvu jednoduché. Kromě množství zorganizovaných výstav se podílí také na pořádání výtvarných sympózií (Nová místa – Opava 2004) a spolupracuje na výstavním programu festivalu Bezručova Opava. Specifičnost Domu umění ve srovnání s městskými institucemi v jiných městech dokládá také spolupráce, kterou často navazoval s nezávislými organizacemi a kurátory, udržujícími si svůj osobitý výstavní program, nepodléhající kulturní politice správních orgánů. Mezi ty patří například výstavní projekty, jakými byly Kolmo k ose II., Hermovo ucho nebo Hommage à Kassák, které propojily Dům umění s kurátory a galeriemi v regionu i v zahraničí.

---

definovat alternativní způsoby jejich činnosti. Přinejmenším v rovině diskurzivní se objevuje upouštění od institucionálního formulování uměleckého díla, jak bylo praktikováno od dvacátých let 20. století za pomoci faktorů jako je white cube, správa shora nebo publikum zasvěcených insiderů.“ - Lucie Kolb – Gabriel Flückige, New institutionalism revisited, *ONCURATING*, <http://www.on-curating.org/index.php/issue-21-reader/new-institutionalism-revisited.html#.V2cbiPmLTIU>, vyhledáno 19. 5. 2016, překlad autora.

⁶³ Od roku 2005 spolupracuje s Klimešem sochař a restaurátor Tomáš Skalík. V Domě umění působí jako kurátor výstav v atriu Domu umění, kde představuje především studenty a absolventy Fakulty výtvarných umění v Brně.

V roce 2008 byl Bludný kámen nucen opustit Dům umění. Po letech nezájmu ze strany městské správy si politická moc začala nárokovat vliv na program městské instituce prostřednictvím reorganizace kulturní politiky města, a za provozovatele Domu umění určila nově vzniklou Opavskou kulturní organizaci, jejíž ředitelkou se stala zastupitelka tehdejší koaliční strany ODS. Nová ředitelka na konci roku 2008 vypověděla smlouvu s Bludným kamenem z důvodu chystané rekonstrukce Domu umění.⁶⁴ Teprve s odstupem let se tak ukazuje nezávislost, kterou měl Bludný kámen ve vytváření výstavního programu, jenž opavskou kulturu reprezentoval na celostátní úrovni. Dům umění v tomto období nebyl muzeem umění ani městskou galerií v pravém slova smyslu. S minimálními finančními příspěvky, které každoročně dostával od města,⁶⁵ se mu dařilo v progresivním přístupu překonávat program, kterým disponovaly podobné instituce u nás. Jeho oficiální náplní bylo pořádání výstav, tu Dům umění za působení Bludného kamene doplňoval výraznými událostmi, pozvedajícími jeho fungování na úroveň „nových institucí“, které se v té době rozvíjely v kulturních centrech za hranicemi České republiky.⁶⁶

---

⁶⁴ Více o situaci např. Klimeš (pozn. 53).

⁶⁵ O financování Domu umění viz Klimeš (pozn.

⁶⁶ Viz Kolb – Flückige (pozn. 62).

Bludný kámen v Galerii Albertovec.

Na konci roku 2007 začíná Martin Klimeš, který si již v této době uvědomuje neudržitelnost pozice Bludného kamene v opavském Domě umění, jednat s majitelem hřebčína na bývalém šlechtickém sídle v Albertovci u Opavy o pronájmu prostor pro výstavní činnost. Po dohodě je Bludnému kameni postoupena k užívání budova bývalé správy statku německé šlechty Lichnovských z konce 19. století.⁶⁷ Jde o dvoupodlažní budovu s řadou menších místností, vycházejících z ústřední chodby. Bludný kámen s dobrovolníky dlouho nevyužívané prostory vyklidí, vymaluje a připraví pro pořádání výstav. První z výstav nazvaná *Pall Mall* je uvedena již v únoru 2008, a představuje tvorbu studentů ateliérů malby Daniela Balabána a Františka Kowolowského. Dvacet dva mladých malířů tak dostává možnost volně pojednat nově zpřístupněné výstavní prostory, a svými uměleckými zásahy oživuje prostředí venkovského panského statku poblíž česko-polské hranice. Další kolektivní výstava *Doma ale venku II.* navazuje na prezentaci mladých umělců z Opavska, která proběhla v roce 2005 v Domě umění. Výstava představuje nejčerstvější podoby umění studentů a absolventů vysokých uměleckých škol, pocházejících z Opavy a okolí, a hostujících žáků opavské ZUŠ. V květnu 2008 probíhá v Albertovci také první z řady symposií a plenérů, jejichž výsledky jsou v galerii následně prezentovány. Symposia propojují generaci mladších a starších autorů, kteří na místě zpracovávají témata, jež jsou často přímo ovlivněná místním kontextem fungujícího hřebčína a okolní krajiny.

Kurátoři Martin Klimeš a Tomáš Skalík v Albertovci uvádí kromě skupinových výstav také přehlídky jednotlivých umělců, které doplňují několika výstavami architektury. Na samostatných výstavách se zde prezentuje například Josef Bolf, Dušan Chládek nebo Jan Steklík, který v Albertovci představuje svůj soubor kravát a hub věnovaný Johnu Cageovi, jež se později objeví také na výstavě *Na houby/for John Cage*, pořádané Bludným kamenem ke stoletému výročí od narození amerického hudebníka a umělce.⁶⁸ Výstavy zabývající se architekturou doplňuje také soutěžní přehlídka architektonických projektů realizovaných vždy v předchozím roce na Opavsku. Výstava

---

⁶⁷ Klimeš, Trochu smutná story jsou ty naše prostory, (pozn. 11), s. 109

⁶⁸ Viz Martin Klimeš, *Na houby/for John Cage* (kat. výst.), Gottfrei, Galerie Cella a Divadelní klub v Opavě, 2012.

Opavská Cena J. M. Olbricha za architekturu – 2007, 2008, pořádaná od jejího uvedení každoročně spolkem Za Opavu ve spojení s Bludným kamenem, se v Galerii Albertovec uskutečnila na počátku roku 2009.⁶⁹

Albertovec je místem častých turistických výletů a kromě hojně navštěvovaných vernisáží, které jsou pravidelnou událostí, jež nutí opavské návštěvníky vyrazit na sobotní vyjížďku do patnáct kilometrů vzdálené galerie, se zde na prohlídky výstav zastavují také návštěvníci hřebčína a areálu bývalého šlechtického sídla. Bludný kámen zde plánuje pokračovat s dalšími výstavami i v následujících letech, kvůli změně názoru majitele na podporu uměleckých aktivit, se však v roce 2009 musí opět vystěhovat a etapa nezávislého provozu ve specifických prostorách starého panského sídla je tak opět ukončena rozhodnutím vlastníka nemovitosti.

Bludný kámen v Galerii Albertovec (2008-2009) – zhodnocení.

Atraktivní místo starého statku s historickým hřebčínem, zasazené do malebné krajiny česko-polského pohraničí, je pro Bludný kámen zcela novým výstavním prostorem, který ve své surovosti a neučesanosti ostře kontrastuje s bílými klenutými místnostmi, mramorovými podlahami, ozdobným kovaným zábradlím a efektními průhledy Domu umění. Výhody místa si členové Bludného kamene uvědomují záhy a začínají zde pořádat týdenní a desetidenní sympozia a plenéry, na kterých můžou přizvaní umělci volně tvořit v rozlehlých prostorách budovy galerie i v otevřených zahradách a na přilehlých pastvinách hřebčína. Pozitivním zjištěním je pro Bludný kámen jistě i to, že veřejnost a podporovatelé jeho aktivit, kteří navštěvovali akce v Opavě, jsou ochotni jezdit za kvalitním výstavním programem, na nějž byli zvyklí, do vzdálenějších míst. Sobotní vernisáže tak zhruba jednou za měsíc přilákají návštěvníky, pro které je vyjížďka za Opavu příjemným zpestřením víkendu. Pořádání koncertů a hudebních pořadů je značně omezeno nedostatkem financí, které Bludný kámen získává od Ministerstva kultury. V roce 2008 se tak odehraje posledních pět koncertů ve Vinárně u Přemka, v Moravské kapli, v Domě umění a v Konkatedrále Nanebevzetí Panny Marie v Opavě, a od té doby Bludný kámen svou hudebně-pořadatelskou činnost v Opavě

---

⁶⁹ Tomáš Skalík, Pozvánka na výstavu Opavská cena J. M. Olbricha za architekturu 2007, 2008, *Za Opavu*, <http://www.zaopavu.cz/view.php?navezclanku=pozvanka-na-vystavu-opavska-cena-j-m-olbricha-za-architekturu-2007-2008&cislocclanku=2009020004>, vyhledáno 17. 6. 2016.

přerušuje. Roku 2009 je Martinu Klimešovi nabídnuto ředitelem ostravské Galerie výtvarného umění, aby pořádal sérii koncertů experimentální hudby v Ostravě a Bludný kámen tak až do roku 2011 zcela upouští od organizace hudebních vystoupení v Opavě. S Galerií výtvarného umění Klimeš spolupracuje již dříve, od roku 2006 do Ostravy rozšiřuje festival Pohyb – Zvuk – Prostor, a o rok později také Dva dny soudobé hudby. Besedy a přednášky Bludný kámen zejména z prostorových důvodů do roku 2015 až na výjimky nepořádá. Asi v polovině roku 2009 Bludný kámen po vypovězení smlouvy o nájmu uzavírá svou rok a půl dlouhou etapu v Galerii Albertovec a urychleně shání nové výstavní prostory.

Bludný kámen v Galerii Cella.

Galerie Cella v letech 2009-2010.

V září roku 2009 se Bludný kámen vrací do Opavy. Po domluvě s vedením Slezského zemského muzea je sdružení umožněno pořádání výstav ve sklepních prostorách muzejní budovy. Smlouvu Bludný kámen uzavírá na dobu určitou, od léta roku 2010 je muzeum dočasně uzavřeno z důvodu chystané rekonstrukce. Kurátoři Martin Klimeš a Tomáš Skalík v nových prostorách zakládají Galerii Cella. Název vychází z významu latinského slova pro prostor. Význam prostoru vidí jako místo pro vyplnění, místo určení, jako nekonečnou otevřenost. Prostor, ve kterém by se Bludný kámen mohl realizovat, se již v této době stává také hlavní překážkou kontinuálního rozvoje jeho aktivit. Toto břímě, které prostor přináší, Bludný kámen ponese ještě několik následujících let.

Do galerie se vcházelo z nevzhledného dvorku, ukrytého za vzosnou muzejní budovou. Strmé betonové schody vedly do prostoru s otlučenou omítkou a rozbitými podlahami, které museli pořadatelé nejprve vyčistit a upravit než do nich mohli začít instalovat první výstavu. Galerii Cella tvořila jedna větší čtvercová místnost bez oken a vstupní předsíň, ve které sedávala kustodka a zapisovala počty návštěvníků. Činnost nové galerie zahájili kurátoři výstavou Lenky Klodové, vedoucí Ateliéru tělového designu na Fakultě výtvarných umění v Brně. Výstava nesla název *Bylo-nebylo*, a představovala projekt, ve kterém autorka na podlahu galerie přenesla půdorysné dispozice svého bytu, ve kterých červenými křížky zaznačila místa milování se se svým partnerem. Na stěně pak visela kopie mapy Opavy, do které měli návštěvníci zaznačit lokace svých souloží. Výstavu uvedl kurátor Martin Klimeš a zahájil tak cyklus výstav, zaměřující se na „radikální podoby vizuálního umění ve smyslu formálním, estetickém i společensko-politickém.“⁷⁰ Pro koncepci výstav to bylo téma široké a v podstatě neomezuující, zato však směřovalo diváka v přemýšlení o vystavených dílech. Na dalších výstavách Klimeš se Skalíkem představili dílo Ladislava Jezbery, Davida Böhma s Jiřím Frantou, Jana Kritčky nebo skupin Record a Pode bal. Pravidelnou součástí vernisáží byly také koncerty místních hudebníků nebo kapel složených z vystavujících umělců. Tím Bludný kámen

---

⁷⁰ Martin Klimeš, Úvodem, in: Matěj Frank (ed.), *Galerie Cella 2014*, Opava 2014, s. 4.

doplňoval aspoň částečně své přerušené hudebně-prezentační aktivity. Po osmi výstavách zorganizovaných v průběhu deseti měsíců byl Bludný kámen opět nucen opustit své výstavní prostory a přesunout se dál. V té chvíli však již měl se Slezským muzeem domluvený pronájem jiných sklepních prostor v blízkosti městského centra.

Galerie Cella v roce 2010.

Galerie Cella se v září 2010 přesunula do prostor pod budovou muzejního archivu, vzdáleného jen několik set metrů od hlavní výstavní budovy Slezského muzea. Po opětovném vyklizení a úpravě prostor zde pokračovala v činnosti s nezměněnou výstavní koncepcí. V rámci ní představila tvorbu skupiny Rafani, která svou společensko-politickou aktivitou, artikulací názorů prostřednictvím uměleckých akcí, stejně jako radikální polohou hudebního projevu, založeného na hlukových stěnách, jistě naplňuje představy diváka o radikálním umění. [8] Druhou a poslední výstavou uspořádanou v nově zřízených prostorách Celly byla kolektivní přehlídka tvorby tří studentů ostravské Fakulty umění, nazvaná *Zvuk, buk, puk, suk*. Pavla Malinová, Jan Vytiska a Pavel Ptáčnick namalovali díla přímo na stěny galerie, v jedné místnosti pak vytvořili multimediální instalaci s projekcí, barevnými světly a obrazy Jana Vytisky, parafrázujícími a parodujícími malby Josefa Lady. Dílo Josefa Lady, které má běžný návštěvník spojené s pohádkami a idylickými pohledy do vesnického života – a je tedy jaksi posvátné – Vytiska přetvořil v hororové a perverzní výjevy. Spojení černé s ostrými reflexními barvami vytvářelo v prostředí světelné instalace děsivou atmosféru, která velmi ostře kontrastovala s poklidným světem Ladových postav. [9] V průběhu výstavy začalo do výstavních prostor zatékat a technický stav galerie začal být neudržitelný. Krátce po skončení výstavy tak Bludný kámen opět vyklízí výstavní prostory a hledá nové místo, které by se aspoň částečně blížilo představám o ideálním výstavním prostoru.

Galerie Cella od roku 2011 dosud.

Martinu Klimešovi jsou na konci roku 2010 nabídnuty k pronájmu dvě místnosti v památkově chráněném domě v centru Opavy. Čisté klenuté prostory s dřevěnou deskovou podlahou a okny, vedoucími do klidné ulice, nabízí Bludnému kameni možnost pořádat výstavy, které nebudou ohrožovány špatným technickým stavem budovy ani

atmosférickými podmínkami. Zázemí Galerie Cella je do prostor přeneseno na počátku roku 2011 a Bludný kámen po krátké pauze opět navazuje na přerušenu činnost. Klimeš zpočátku uvažuje o rozdělení prostor na výstavní část v jedné místnosti a kancelář s prodejní galerií v místnosti druhé (podobně tomu je v Langově Domě ve Frýdku-Místku). Po několika výstavách, které jsou omezoány nedostatkem expozičního místa, jsou prostory propojeny v jeden větší celek, nabízející přirozené členění expozice. První uvedenou výstavou jsou *Válečky a monochromy* opavského výtvarníka Dušana Urbaníka. Následují výstavy Františka Kowolowského [10] a Tomáše Vaňka, po kterých se kurátor Martin Klimeš začíná zabývat především prezentací mladší generace autorů a studentů a absolventů uměleckých škol. Na počátku roku 2012 se sdružení Bludný kámen rozhodne pronajmout dva prázdné výklenky po telefonních automatech na fasádě bývalé budovy opavské hlavní pošty. Dvě niky oddělené tenkou příčkou, umožňují Bludnému kameni expandovat svou výstavní činností do veřejného městského prostoru. Hovorný, jak se výstavní výklenky nazývají, jsou umělci vystavujícími v Galerii Cella využívány k intervencím a přímým interakcím s veřejností.

Na podzim roku 2012 Bludný kámen pořádá doposud největší kolektivní výstavu nazvanou *Na houby/for John Cage*, věnovanou hudebníkovi a umělci Johnu Cageovi. Výstava je paralelou k výstavě *Membra Disjecta* pro Johna Cage, která souběžně probíhá v Galerii výtvarného umění v Ostravě, a jejímiž kurátory jsou Jozef Cseres a Georg Weckwerth. Ostravská výstava představuje světové umělce, kteří byli ve své tvorbě ovlivněni myšlenkami Johna Cage, výstava opavská především umělce české a slovenské. Výstavy se zúčastnilo více než 80 autorů z Česka, Slovenska, Rakouska, Polska, Maďarska, Francie a Spojených států. Uskutečnila se současně v Galerii Cella a v poblíž stojícím Divadelním klubu, který členové Bludného kamene přizpůsobili k prezentaci multimediální výstavy. Pro rozsáhlou přehlídku Bludný kámen využil také dvě patra opavské galerie Gottfrei, umístěné v prostorách bývalé textilní továrny poblíž centra města. Široká paleta umělců pohybujících se napříč obory prezentovala jak klasická média, tak zvukové a interaktivní instalace.⁷¹

---

⁷¹ Viz Klimeš (pozn. 68).

V následujícím roce Bludný kámen pořádá sérii výstav, zastřešenou tématem Nahota, sex, pornografie. Martin Klimeš navazuje užší spolupráci s kurátorkou Lenkou Borovičkovou, která výstavy uvádí jako součást své magisterské práce, kterou absolvuje na oboru Srovnávací uměnovědná studia na Masarykově univerzitě v Brně. Na výstavách se představí například fotograf Branislav Štěpánek, multimediální umělec Libor Novotný nebo videoartový umělec a laureát Ceny Jindřicha Chalupického Mark Ther. Kolektivní výstava *Body varu*, uvedená v září 2013, shrnuje roční výstavní koncepci. V tvorbě tří desítek autorů tematizuje různé pohledy na tělo a jeho intimitu, a prostřednictvím fotografií, videí, intermediálních instalací i klasických médií poodkrývá často tabuizovaná témata.

V roce 2014 Bludný kámen mění dosavadní strategii výběru výstav a publikuje otevřenou výzvu, kterou směřuje českým i zahraničním umělcům. Předmětem výzvy je příprava soutěžního výstavního projektu pro Galerii Cella, která koncepci následujícího období věnuje akčnímu umění a performance. Hojná účast umělců na projektu otevřené výzvy umožní Bludnému kameni vybrat asi desítku výstavních projektů, které jsou v následujících dvou letech realizovány a doplněny výstavami dalších umělců, přizvaných na základě kurátorského výběru. V Galerii Cella, v Hovornách a ve veřejném prostoru města se daří realizovat performance, které jsou na výstavách prezentovány formou neseštěňaného videozáznamu a reziduí akcí. Doplnující část výstavy tvoří dokumentace dříve realizovaných projektů. Vypsání otevřené výzvy vedlo k objevení méně známých autorů, a prostřednictvím výstav několika vybraných umělců také k částečnému zmapování dění na současné vídeňské umělecké scéně. Na rok 2014 připadlo výročí narození Jiřího Koláře, jedné z nejvlivnějších osobností české výtvarné avantgardy druhé poloviny 20. století. Výstava prezentující práce několika desítek autorů, především z území bývalého Československa, mapovala vliv, jaký dílo Jiřího Koláře zanechalo. Bludný kámen se pro výstavu pokusil zajistit prostory bývalé opavské hlavní pošty, po zdoluhavých jednáních s Českou poštou však nakonec rozhodl prezentovat výstavu ve Velké galerii Bílého zámku v Hradci nad Moravicí. V Cella a Hovornách představil v rámci výstavy svůj projekt *Návody k uskutečnění* Vladimír Havlík. Mezi dalšími účastníky výstavy byli

například Jiří Valoch, Monogramista T. D., Igor Kalný, Dalibor Chatrný, Jiří Kubový a několik představitelů nejmladší generace.⁷²

V rámci připomenutí dvaceti let své existence uspořádal Bludný kámen v roce 2015 výstavu zabývající se fenoménem času. Výstava *Předtím, teď, potom* představila práce devatenácti autorů ze čtyř zemí, nahlížejících na časové jevy z nejrůznějších perspektiv. Součástí výstavy byl projekt *Time20BK*, jehož se účastnili umělci a instituce z evropských zemí i ze zámoří, kteří pod záštitou Bludného kamene uspořádali vlastní připomínkové akce odkazující k Bludnému kameni a plynutí času jako takovému. Na výstavě byla prezentována díla Dariny Alster, Mariana Pally, Arnolda Reinthalera, umělecké dvojice Schaitl/Costa a dalších.⁷³

---

⁷² Viz Matěj Frank (ed.), *Galerie Cella 2014*, Opava 2014.

⁷³ Viz *Předtím, teď, potom* (kat. výst.), Galerie Cella, Gottfrei, Matiční dům v Opavě 2015.

Závěr

Při pohledu na rozsáhlou činnost Bludného kamene je až stěží uvěřitelné, že se po dlouhou dobu jednalo takřka výlučně o aktivity jednoho člověka. Ten se navíc svým zájmům o kulturu a její zprostředkování veřejnosti věnoval od počátku osmdesátých let v prostředí středně velkého města na periferii tehdejšího kulturního dění. Ačkoliv byl Klimeš téměř o generaci mladší než osobnosti, se kterými se na neoficiálních výstavách v regionálních galeriích setkával, začínal v podobné době uvažovat o potřebě aktivně se podílet na dění na neoficiální kulturní scéně. Zároveň je jednoduché uvěřit autenticitě Klimešova zájmu o výtvarné umění. Přestože ho jeho studijní obor vedl jinými cestami než těmi vyloženě humanitními, nacházel si Klimeš vždy dostatek prostoru pro zkoumání nových inspiračních zdrojů a pro navazování kontaktů s lidmi, kteří jeho myšlení byli schopni dále posouvat. Jeho vstup do opavského kulturního dění znamenal pro Opavu, stále ještě utlumenou po období zákazů, kontrol a nedobrovolných povinností, skutečné osvěžení. Bludný kámen byl sice v polovině devadesátých let jen jednou z několika organizací, které rozvíjely svou činnost na poli prezentace výtvarného umění mimo kulturní centra, jeho výjimečnost však spočívala především v záběru aktivit, jež sahaly od výtvarného umění, přes literaturu a filozofii, až k hudbě a divadlu. Progresivní proudy soudobého umění představoval Bludný kámen z mnoha různých perspektiv díky propojení výstavního programu s odbornými přednáškami a vizuální kultury se zvukovou.

Za působení Bludného kamene v opavském Domě umění se díky Klimešovi z průměrné výstavní instituce stala instituce typu kunsthalle, která se zabývala souvislou prezentací soudobého živého umění. Touto cestou se již Klimeš neubíral z prostého zájmu o umění, ale soustavně se snažil budovat typ městské instituce, který byl na české výstavní scéně zatím výjimečný. Ačkoliv byly jeho snahy ukončeny náhle rozhodnutím městského správního orgánu, deset let stačilo k tomu, aby Klimeš vybudoval instituci, která se náplní svých umělecky-prezentačních aktivit podobá menším galeriím v regionu, svým významem a rozsahem své činnosti je však přesahuje.

Houževnatost, se kterou postupně se rozrůstající sdružení procházelo následujícími etapami, je obdivuhodná. Potřeba a nutnost zkoumání nové půdy se pro Bludný kámen

stala na několik let příznačnou. Po nesnázích však sdružení na počátku druhé dekády nového století opět pevně zakotvuje na opavské kulturní scéně, dosah jeho činnosti se však rozšiřuje daleko za hranice města i regionu. Možnosti, které se Bludnému kameni otevírají, bude velmi zajímavé nadále sledovat.

Pevně doufám, že práce, kterou jsem napsal, přispěje k systematickému mapování aktivit nezávislých galerií a organizací fungujících mimo hlavní kulturní centra. Jsou to totiž právě tyto organizace, které pomáhají centra vytvářet, a to za zcela specifických podmínek, které historický vývoj lokality přináší.

Přílohy

Seznam výstav uspořádaných Bludným kamenem v letech 1995-2015.

Seznam výstav sestavil autor práce v rámci příprav publikace *XXBK*, která byla roku 2015 vydána Bludným kamenem v Opavě.

Seznam dodržuje formát: datum, vystavující, název výstavy, výstavní prostory. Data uvedená u výstav označují den vernisáže. Výstavy, ke kterým nejsou data přiřazena, nejsou archivovány a jejich seznam se zakládá na vzpomínkách pořadatelů. U skupinových výstav následuje po datu název výstavy a teprve po něm seznam vystavujících. Tematické výstavy bez konkrétních autorů jsou zapsány pouze názvem výstavy.

Zkratky:

DK – Divadelní klub

DU – Dům umění

GA – Galerie Albertovec

GF – Gottfrei

KF – Kabinet fotografie

KSV – Kostel sv. Václava

1995

Karel Adamus – Větrná poezie

Dušan Chládek – Pole

Inge Kosková – kresby

Andrea Bakalová – kresby

1996

25. 1. Pokračování – Adriana Šimotová, Jiří Valoch, Jiří Šigut, Karel Adamus, Ladislav Novák, Marian Palla, Jan Steklík, Dušan Chládek, ... – UK

6. 6. Václav Hubata-Vacek – České vesnice v rumunském Banátu – UK

1999

Tracyho tygři – Speciální škola v Bruntále – UK

27. 1. Jindřich Štreit, studenti ITF a pacienti sociálních ústavů v Opavě – Jiný svět? – DU

2. 3. Milan Maur – Rytmy 1988 – 1998 – DU

2. 3. Věra Janoušková – Plasty, koláže – DU

13. 4. Česká serigrafie – DU

13. 4. Studenti ateliéru intermediálních forem Ostravské univerzity – Instalace – DU

13. 4. Pater Kalmus – Partitury – básně – DU

18. 5. Rudo Prekop, Vasil Stanko, Miro Švolík, Kamil Varga – DU

18. 5. Rut Kohnová – Obrazy k Franzi Kafkovi – DU

7. 7. Dušan Chládek – Pole, Pavel Martínek – Pohyby, Jiří Štencek – Tělo, Martin Feikus – Hra – DU

10. 8. Eduard Ovčáček – Rotace – DU

10. 8. Jiří Hůla – Všechno se vším – DU

15. 9. Irena Stanislavová – Doteky tónů – DU

28. 10. Dvacet pět autorů – DU

28. 10. Institut tvůrčí fotografie Slezské univerzity – Dům umění dnes – DU

28. 10. Fotografové Slezského zemského muzea – Od dominikánského kláštera k Domu umění – DU

3. 11. Marian Palla – Pupkem do kýblu – KSV

14. 12. Guido Boggiani – Fotograf – DU

14. 12. Jiří Surůvka – Betmen – DU

2000

1. 2. Katarína Szanyiová – Hudečková, Aleš Hudeček, David Medek, Tomáš Medek, Markéta Váradiová, Martin Kolář – Dohromady ale samostatně – DU

1. 2. Karel Malich – Kresby – DU

14. 3. Petr Veselý – Jarní průřez – DU

14. 3. Pavel Šopák – Opavská architektura 1800–1950 – DU

4. 4. Blanka Valchářová – Paradigma tudej – KSV

3. 5. Inge Kosková – DU

- 2. 5. Výstava výtvarných prací žáků Zvláštní školy a Pomocné školy v Opavě – DU
- 3. 5. Pavel Rudolf – DU
- 3. 5. Berenika Ovčáčková – DU
- 12. 5. Jitka Škarohlídová – Akvarely – KSV
- 9. 6. Jiří Šigut – Záznamy – KSV
- 20. 6. Andrea Bakalová – Tvary – DU
- 20. 6. Monogramista T. D. (Dezider Tóth) – Stěhování a nouzové úniky – DU
- 3. 8. Jan Wojnar – Vztahové realizace – DU
- 3. 8. Anna Klimešová – Otisky II. – DU
- 22. 8. Jindřich Štreit – Cesta ke svobodě – DU
- 11. 10. Opava – město a jeho lidé 1999–2000 – DU
- 9. 10. Jan Lastomírský – Světelný koberec – KSV
- 31. 10. Vladimír Havlík – Retrovirus – DU
- 31. 10. Vlastimil Krčmář – Němá vitalita – DU
- 31. 10. Miloslav Fekar – Nebe na zemi – KSV
- 12. 12. Opava: Architektura na periferii – DU
- 12. 12. Podlahova 2000 – studenti Katedry výtvarné tvorby Pedagogické fakulty Ostravské univerzity – DU

2001

- 23. 1. Vojmír Vokolek – Sochy – DU
- 23. 1. Eva Mansfeldová – Obrazy – DU
- 23. 1. Erich Geldner – Domy pro Opavu – DU
- 6. 3. Dokouřeno – Jiří David, Veronika Bromová, Milan Knížák, Alena Kotzmannová, František Matoušek, Karel Nepraš, Theodor Pištěk, Podebal, Michael Rittstein, Milan Salák, Jiří Sopko, Tono Stano, Jindřich Štreit, Jiří Surůvka, Jiří Votruba – DU
- 6. 3. Josip Plečnik – DU
- 6. 3. Robert Horovitz – Extrémní kresby – DU
- 11. 4. Jenny a Jan Hladíkovi – Tapisérie, grafika – DU
- 11. 4. Jan Mrázek, Pavel Čudek – Opavské bomby a bombičky – DU
- 14. 5. Od Indie po dnešek – DU
- 26. 4. Jan Ambrůz – Čtvero ročních období – KSV

- 29. 5. Vilém Reichmann – Fotografie, kresby – DU
- 29. 5. Salvador Dalí – Zpěvy Maldororovy – DU
- 15. 6. Jaroslav Malík – Moje malá próza róza v Indii – KSV
- 17. 7. Klub konkrétních – kolektivní výstava – DU, KSV
- 20. 9. Kurt Gebauer a Ateliér veškerého sochařství – DU
- 20. 9. Annegret Heinl a Jan Steklík – Výlet do Opavy – DU
- 20. 9. Jan Noseková – Akty spisovatelů – DU
- 20. 9. Petr Lysáček – Svatováclavský sklad – KSV
- 30. 10. Kolmo k ose II – kolektivní výstava – DU, KSV
- 14. 12. Pedagogové Institutu tvůrčí fotografie Slezské univerzity v Opavě – DU

2002

- 7. 2. Jan Činčera, Jan Pohribný – DU
- 7. 2. Elzbieta Grosseová – O keramice a o sobě – DU
- 7. 2. Střední uměleckoprůmyslová škola v Opavě – DU
- 20. 3. Procházka krajinou. Krajina a příroda v českém umění 2. pol. 20. století ze sbírek Galerie Klatovy/Klenová – DU
- 20. 3. Annegret Heinl a Jan Steklík – Kamenný koberec – DU
- 20. 3. Evgen Bavčar – DU
- 30. 4. Dita Pepe – Autoportréty
- 8. 5. O židli – thonetka, od secese k bruselu, současný design, židle – objekt – DU
- 17. 7 Karel Adamus – Vizuální poezie – DU
- 17. 7. Jitka Géringová – Upečeno
- 13. 9. Michael Delia, Luboš Fidler, Jaroslav Kořán, Petr Nikl, Robert Vlasák, Zdeněk Závodný – ECHO – Zvukové objekty a instalace –DU
- 1. 11. Marius Kotrba – Sochy a kresby – DU
- 1. 11. Veronika Zapletalová – Rouroni – DU

2003

- 15. 1. Dušan Chládek – Pole – DU
- 15. 1. Petr Nikl – Černý ráj – DU
- 15. 1. Martin Kollár – Evropa – KF

26. 2. Retrovie-Avanguardia – Od staré Evropy k nové, kolektivní výstava – DU
26. 2. Jiří Štencek – Návštěvníci – KF
9. 4. Bohuslav Reynek – Pieta v loďce – DU
9. 4. Annegret Heinl , Karel Nepraš, Ben Patterson, Jan Steklík – Walking from Here to There – DU
9. 4. Miloň Novotný – Londýn – KF
21. 5. Gian Pedretti – Obrazy – DU
21. 5. Jan Řezáč – Obrazy – DU
21. 5. Václav Chochola – Fotografie – KF
10. 9. Opava – město umění a kultury 1989–2003 – DU
10. 9. Opava v Evropě – Evropa v Opavě – ITF mezinárodně – KF
2. 11. ITF SU v Opavě – klauzurní a diplomové práce 1998–2003 – KF
2004
15. 1. Barbora Bálková, Radka Valentíková, Kateřina Kociánová – BARAKA – DU
15. 1. Pavel Zajíček – Nastřelované a lepené obrazy, Siluety, Básně, Iluminované objekty – DU
15. 1. Václav Podestát – Lidé – KF
3. 3. Studenti Ateliéru sochařství II. Vysoké učení technické Brno – Soňa Hubová, Radka Pavelová, Viera Sobková, Petr Demek, Jan Krůčka, Tomáš Skalík, Radek Nivnický, Martin Šmíd – Ploma Art – DU
3. 3. Vojtěch Sláma – Vlčí med – KF
16. 4. Akt v české fotografii 1960–2000 – Václav Chochola, Miloslav Stibor, Vilém Boháč, František Janiš, Miloš Vojíř, Ján Šmok, Ladislav Postup, Jaroslav Vávra, Zdeněk Vrt, Rostislav Košťál, František Maršálek, Jan Saudek, Tono Stano, Vasil Stanko, Mira Švolík, Ruda Prekop, Kamil Varga, Ivan Pinkava, Václav Jirásek, Michal Macků, Michaela Brachtlová, Irena Armutidisová, Jolana Havelková – DU
16. 4. Padesátníci – Vladimír Birgus, Antonín Braný, Aleš Kuneš, Jiří Siostrzonek – KF
8. 5. Lenka Klodová, Aleš Veselý, Ivana Junková, Marius Kotrba, Tomáš Medek, Jan Ambrůz, Jozef Jankovič, Šárka Mikesková, Kurt Gebauer, Zdenek Ruffer – Návrhy pro sochařské sympozium Opava 2004 – DU
30. 6. David Hanzlík, Martin Kolář, Pavel Mrkus, Jan Stolín – Paralelní promítání – DU
30. 6. Oskar Přindiš – Klik Klak – DU

30. 6. Barbora Kuklíková – City v cizím city – KF
9. 9. Dana Kyndrová – Žena mezi vdechnutím a vydechnutím – DU
9. 9. Jan Ambrůz, Kurt Gebauer, Josef Jankovič, Ivana Junková, Zdeněk Ruffer, Aleš Veselý – Nová místa – DU
9. 9. Opava – naše město – projekt SOKRATES-COMENIUS 1, žáci Speciální školy pro zrakově postižené a žáci s vadami řeči – KF
27. 10. Katarína Szanyiová, Aleš Hudeček, Jaroslav Kolář – VY3land – DU
27. 10. Josef Ondzik – Slovensko 2002, Obrazová zpráva o stavu země – KF
16. 12. Jan Steklík a Marian Palla – Vodovodní umění – DU
16. 12. Andrej Kramarz – Černé moře – KF

2005

2. 2. Rudolf Dička – Postmutanti, Kysucká rustikální postmoderna – DU
2. 2. Doma ale venku – Petr Bulava, Zuzana Čadová, Barbora Fardová, Gabriela Hermanová, Petr Hudran, Kateřina Kociánová, Eva Kraslová, Ladislav Kunc, Václav Minařík, Martina Melecká, Jitka Mólerová, Matěj Němeček, Michal Puhač, Jan Prokeš, Lucie Skřivánková, Pavla Strakošová, Zuzana Strakošová, Ivana Štenclová – DU
2. 2. Tomáš Skalík – Prostor IFM/úhlopříčně rozděleno – DU
2. 2. Krajina studentů ITF – Petr Blažíček, Ivan Fleischer, Tomáš Galle, Petr Holub, Jan Horník, Jan Juránek, Jiří Kroul, David Kurc, Branislav Neupauer, Zbyněk Prys, David Raub, Livia Romani, Jana Sadloňová, Vojtěch Sláma, Eva Vacková, Tomáš Vodňanský, Miloš Vorel, Pavel Weber – KF
11. 3. J. Robakowski, G. Przyborek, S. Wojnecki, A. P. Florkowski, P. Chojnacki, K. J. Baranowski, J. Olek, M. 81 Lisiecka, G. Grzesik, P. Kurka... – Společná místa – pedagogové Akademie výtvarných umění v Poznani – DU
11. 3. Antanas Sutkus – Každodenní Litva – DU
29. 4. Bořivoj Hořínek – Záznamy – DU
29. 4. Pavel Korbička – Světlovody – DU
29. 4. Jiří David – Fotografie – KF
24. 6. Dalibor Chatrný, Jiří Valoch, Nikos Armutidis + Irena Armutidisová – 3 + 1 – DU, KF
2. 9. Město a divadlo – DU
2. 9. Čtyři divadla architekta Ivo Klimeše – DU

2. 9. Ladislav Jezbera – Pro Václava – DU
2. 9. Jiří Kristián – S úctou Foma Fomič – KF
27. 10. Lesbická škola Karla Nepraše – Karel Bartáček, Simona Blahutová, Filoména Borecká, Jan Cileček, Jana Doubková, Martina Hozová, Zdeněk Chmelař, Klára Klose, Kateřina Kociánová, Markéta Korečková, Lenka Kortánková, Alžběta Kumstáková, Ján Macko, Aleš Makarenko, Václav Mandelík, Martina Niubo, Michal Novotný – Miel, Vít Novotný, Miroslav Pánek, Jan Pospíšil, Vlasta Samohrdová, Paulina Škávová, Zdeněk Šmíd, Benedikt Tolar, Lukáš Wagner – DU
27. 10. Annegret Heinel a Jan Steklík – Ariadnin provaz – DU
27. 10. 100 let městské dopravy v Opavě – KF
9. 12. Michael Rittstein – Nemaluj a myslí – DU
9. 12. Radka Pavelová – Kolem těla – DU
9. 12. Jan Langer, Milon Illík, Jan Konvička, Marek Malůšek, David Macháč, Krzysztof Gołuch, Michal Popieluch, Krzysztof Szewczyk, Laura Witleková... – Opava na prahu nového tisíciletí – studenti ITF SU v Opavě – KF
9. 12. Radek Nivnický – Untitled – DU

2006

27. 1. Hermovo ucho – Milan Adamčiak, Fernando Aguiar, Sam Ashley, Marc Behrens, Julien Blaine, Jens Brand, Alvin Curran, Michael Delia, Paul Devens, én, Rudolf Fila, Gal, Sándor Györfy, Juraj Hamar, Franz Hautzinger, Annegret Heinel, HEyeRMarS, Huang Min-Chi, Svetozár Ilavský, Evgeny Irshai, Hans W. Koch, Zsolt, Koroknai, Sándor Krizbai, The Lazy Anarchists, Katherine Liberovskaya, Lin Chi-Wei, Annea Lockwood, Petr Lysáček, Benoid Maubrey, Al Margolis, Paul D. Miller, Ken Montgomery, Michal Murin, Pál Nagy, Kazuhiro Nishijima, Morgan O'Hara, Marian Palla, Paul Pankuysen, Ben Petterson, Don Ritter, Jon Rose, Koith Rowe, Blahoslav Rozbořil, Jean Michel Van Schouwburg, S.K.Y., Sonie Catering Band, Jan Steklík, Václav Stratil, Jiří Surůvka, Miloš Štofko, David Šubík, Artur Tajber, Veryan Waston, Martin Zet, Zlodějí uší a Jan Zuziak – DU
27. 1. Petr Demek – Fasádní Idy – DU
27. 1. Tomáš Pospěch – Look at the Future, firemní kultura nadnárodních společností – KF
27. 1. Radek Nivnický – Untitled – DU

- 10. 3. Jiří Sopko – Obrazy a obrázky – DU
- 10. 3. Record, I love 69 Pop gejš – DU
- 10. 3. Gustav Aulehla – Takoví jsme byli – KF
- 3. 5. Ječitošilajaktopuči II. – Kurt Gebauer a Ateliér veškerého sochařství – DU
- 3. 5. Jan Krtička – Bush – DU
- 3. 5. Miroslav Stibor – Fotografie 1960–1970 – KF
- 12. 6. Trojhlas – studenti středních uměleckoprůmyslových škol z Česka, Polska a Slovenska – DU
- 22. 6. Absolventi Institutu tvůrčí fotografie Slezské univerzity v Opavě – DU, KF
- 5. 9. Dušan Kállay, Kamila Štanclová – Pohádkový svět Hanse Christiana Andersena – DU
- 5. 9. Andrea Štekrová – Dvacet skorokostek, rekonstrukce – DU
- 5. 9. Bazar Art a Kontejner Art – výstava uměleckých děl ze sbírek Aleše Koudely – KF
- 25. 10. Marian Palla – Výstava – DU
- 25. 10. Jan Dyntera – Fotografie – KF
- 29. 11. Aleš Veselý a studenti Ateliéru monumentálního sochařství AVU Praha – DU
- 29. 11. Robert Vlasák – Piknik – DU
- 29. 11. Lucie Farářová – Rajská zahrada – DU
- 29. 11. Institut tvůrčí fotografie Slezské univerzity – Diplomové práce 2006 – KF

2007

- 10. 1. Zbyněk Janáček – Tisky – DU
- 10. 1. Jeff Beer – Gramatika vody – DU
- 10. 1. Ivana Štenclová – Něžný mirelon – DU
- 10. 1. Sylva Francová – Portréty žen – KF
- 21. 2. Marek Sibinský – 369 000 cm², Łukasz Kliś a Sebastian Kubica – wood/bit – DU
- 21. 2. Lenka Vítková a Martin Horák – On – DU
- 21. 2. Michael Popieluch – Cestograf, Jiří Žižka – Den bez konce – KF
- 4. 4. Vladimír Havlík – Staré projekty a nové obrazy – DU
- 4. 4. Markéta Váradiová – Infiltrace – DU
- 4. 4. Pavel Maria Smejkal – Stars – KF

23. 5. Jitka Svobodová, Jiří Petrbock a ateliér kresby AVU Praha – Natálie Akovanceva, Nikola Čulík, Petr Fousek, Jakub Hubálek, Jakub Janovský, Katarína Lászlová, Jan Mráz, Jan Podyšák, Dana Sahánková, Viktor Svatoš, Martin Šilhan – 11 + 2 – DU
23. 5. František Kowolowski, Jiří Kuděla a Ateliér malby II. IpUS OU Ostrava – Partyum – DU
23. 5. Otokar Karlas – Typografie, plakáty a knižní grafika – KF
18. 7. Jindřich Štreit – Fotografie 1965–2005, retrospektiva celoživotní tvorby – DU
18. 7. Petr Demek, Pavel Hošek, Kateřina Kociánová, Jan Krtička, Richard Pešek, Matuš Priebysa, Dagmar Šubrtová – Místa, prostory, mezery – DU
18. 7. Petr Bulava – Neidentifikovatelné ležící předměty – DU
18. 7. Litevská fotografie včera a dnes – KF
12. 9. Hana Jakrlová – Evropa v mezičase – DU
12. 9. Film musí být fyzický – fotografická dokumentace tvorby režiséra Wenera Herzoga – DU
12. 9. Ruth Bianco – Zoni – DU
12. 9. Orbis pictus – kolektivní výstava – KsvV
12. 9. Petr Drábek, Arkadiusz Gola, Evžen Sobek, Jindřich Štreit, Renata Štěpařová – Žijeme tady – KF
24. 10. Jakub Špaňhel – Akty a lustry – DU
24. 10. Tomáš Skalík – Markanty akcidence – DU
24. 10. Veronika Psočková – Průzkumnice – DU
24. 10. Institut tvůrčí fotografie SU v Opavě – klauzurní práce – KF
30. 11. Vanesa Wallet Hardí – Process – Structure – Colour – DU
30. 11. Eva Výborná – Fotografie – DU
30. 11. David Moješčík MojDa – MAT KAR – DU
30. 11. Fotografické publikace studentů Jindřicha Štreita – KF

2008

16. 1. Jan Steklík – DU
16. 1. Stanislav Křížek – 92 GB – DU
16. 1. Miloslav Kubeš – Člověče, kdo jsi? – KF

16. 2. Pall Mall – studenti Katedry malby Fakulty umění Ostravské univerzity ateliérů Daniela Balabána a Františka Kowolowského – Pavla Malinová, Josef Mladějovský, Mirka Vitásková, Juraj Jakubčíak, Veronika Žáková, Jana Koutníková, Pavel Ptáčník, Kamila Rýparová, Veronika Galatíková, Pavel Dvořák, Bernard Baláž, Jana Zhořová, Tomáš Motal, Michaela Vrbková, Daniela Hamplová, Markéta Hermanová, Zuzana Opluštilová, Iveta Vitásková, Lenka Vráblíková, Radek Foltýn, Jan Kutra, Petr Mutina – GA

27. 2. Factory – DU

27. 2. Hommage á Kassák – Imre Bak, Juraj Bartusz, Milan Dobeš, Rudolf Fila, Kurt Gebauer, Gulyás Guyula, Josef Hampl, Ján Hoffstädter, Viktor Hulík, Jozef Jankovič, Věra Janoušková, Jovánovics György, Vratislav Karel Novák, Antonín Kašpar, Kiss Ilona, Klimó Károly, Stanislav Kolíbal, Kováts Albert, Kovács Tomás László, Körösényi Tomás, Ivica Krošláková, Jan Kubíček, Lossonczy Tamás, Mengyán András, Juraj Meliš, Eduard Ovčáček, Papp Oszkár, Vladimír Preclík, Peter Roller, Saxon Szász János, Rudolf Sikora, Szöneyi György, Stanislav Zippe – DU

27. 2. Krzysztof Gołuch, Stanislav Heyda, Andrzej Marczuk, Magdalena Sokalska – Čtyři polští absolventi – KF

5. 4. Doma ale venku II. – Andrea Bakalová, Daniel Barták, Jiří Bosák, Petr Bulava, Zuzana Čadová, Zuzana Doňková, Barbora Fardová, Markéta Hermanová, Petr Herman, Václav Horecký, Markéta Janečková, Sylvie Kavanová, Daniel Klose, Kristýna Krahulcová, Eva Kráslová, Jana Kubicová, Kateřina Meletzká, Martina Meletzká, Lucie Michalíková, Václav Minařík, Jitka Mólerová, Vanda Němcová, Jan Prokeš, Veronika Psoťková, Michal Puhač, Tomáš Skalík, Pavel Strakoš, Pavla Strakošová, Zuzana Strakošová, Lenka Sýkorová, Jana Střílková, Markéta Šenkyříková, Jiří Štencek, Ivana Štenclová, Tereza Vyhnálková, hosté: Matěj Frank, Jana Kamarádová, Tomáš Kolich, Martina Pavelková, Jana Pytelová, Lucie Štefková, Anna Ulahelová, Aleš Zapletal – GA

9. 4. Kurt Gebauer – Snímky, Dagmar Šubrtová – Snímky – DU

9. 4. Dan Senn – Dvanáct bláznivých ptáků – DU

9. 4. Daniela Dostálková – Instant monument – KF

24.–31. 5. Denisa Fialová, Anežka Hošková, Aleš Hudeček, Martina Chloupa, Marian Palla, Jiří Surůvka, Ivana Štenclová – Sympozium Malířská dílna Albertovec 2008 – GA

28. 5. Josef Mžyk – Návrat ztraceného syna – DU

28. 5. Fotografie studentů ITF – Markéta Márová, Eva Pandulová, Kateřina Průžková, Joanna Rzepka-Dziedzic a Łukasz Dziedzic, Martin Wágner – K věci (...) – KF
14. 6. Denisa Fialová, Aleš Hudeček, Martina Chloupa, Marian Palla, Jiří Surůvka, Ivana Štenclová – Echo malířské dílny Albertovec 2008 – GA
14. 6. Jiné domy 007 – GA
14. 6. Patrik Sedlacek – PrivateSammlung II – Staat Der Sturmm – GA
9. 7. Ritva Kovalainen a Sanni Seppo – Stromy a lidé – DU
9. 7. Radim Labuda – Loremipsum I – DU
9. 7. Tereza Vlčková – Two – KF
26. 7. Tomáš Valušek, Václav Minařík – Hoši, každý den čisté – GA
- 20.–31. Jiří Surůvka, Petr Lysáček, František Kowolowski, Jan Stolín, Klaus Richter /Německo/, Gregor Eldarb /Rakousko/, Dariusz Fodczuk /Polsko/, Anton Čierny /Slovensko/ – 8. Sympozium Horníci na koních – GA
31. 8. Jiří Surůvka, Petr Lysáček, František Kowolowski, Jan Stolín, Klaus Richter /Německo/, Gregor Eldarb /Rakousko/, Dariusz Fodczuk /Polsko/, Anton Čierny /Slovensko/ – Horníci na koních – GA
5. 9. Opava očima studentů Institutu tvůrčí fotografie – DU
5. 9. Robert Jančovič – Příběh světla – DU, KF
14. 9. Dušan Chládek – Vizuální pojetí principu porozumění – GA
14. 9. Bauer, Gessner, Olbrich v Opavě – GA
- 6.–10. 10. Výtvarný plenér Plenér I. – Ateliér environment Vladimíra Merty (odb. asistent Marian Palla) Fakulty výtvarného umění VUT v Brně, Ateliér intermediálního umění Petra Lysáčka (asistent Martin Egert) Fakulty umění Ostravské univerzity – GA
11. 10. Plenér I. – Ateliér environment Vladimíra Merty (odb. asistent Marian Palla) Fakulty výtvarného umění VUT v Brně, Ateliér intermediálního umění Petra Lysáčka (asistent Martin Egert) Fakulty umění Ostravské univerzity – GA
22. 10. Jonáš Czesaný – Bez názvu – DU
22. 10. Dušan Skala – I do not believe in mysteries... – DU
22. 10. Barbora a Radim Žůrkovi – Potomci/Nevidomí – KF
28. 11. Tři ženy – Mariana Alasseur – Obrazy, Darina Alster – Nahý oběd, Personal, Tarot, Pieta, Irena Jůzová – S.Y.T. – DU
28. 11. Jiří Zigmud – Centrální šatna – KF

6. 12. Jiný svět – charitativní prodejní předvánoční výstava – GA

6. 12. Lenka Pilařová – Příběh Marpaslíka – GA

8. 12. Katarína Szanyi-Hudečková, Denisa Fialová – GA

2009

21. 2. Josef Bolf – Projekce – GA

21. 2. Jan Steklík – Kravaty, houby pro Johna Cagea – GA

21. 2. Opavská cena J. M. Olbricha za architekturu – 2007, 2008 – GA

11.–18. 5. Jonáš Czesaný, Alžběta Dirnerová, Daniel Hanzlík, Irena Jůzová, Martin Kolář, František Kowolowski – Malířská dílna Albertovec 2009 – GA

6. 6. Zelená architektura – GA

6. 6. Jonáš Czesaný, Alžběta Dirnerová, Daniel Hanzlík, Irena Jůzová, Martin Kolář, František Kowolowski – Echo symposia Malířská dílna Albertovec 2009 – GA

24. 7. Studenti a absolventi ateliéru veškerého sochařství K. Gebauera – Animo anima

24. 7. Martin Rajniš, Ivan Kroupa – Na koni, Jan Steklík – kresby, koláže, instalace

17. 9. Lenka Klodová – Bylo nebylo – GC

4. 11. Pode bal – podebal/sklizen.09 – GC

8. 12. Ladislav Jezbera – Poučení z krizového vývoje – GC

2010

19. 1. Record – Nádrž prázdná, poloha neznámá – GC

24. 2. David Bohm a Jiří Franta – Vedlejší efekt – GC

8. 4. David Jedlička – Thebestof... – GC

12. 6. Jan Kovářík – Statuofilie – GC

30. 6. Jan Krτίčka – Dokumentace Rafani – GC

21. 9. Rafani – GC

20. 10. Pavla Malinová, Jan Vytiska, Pavel Ptáčník – Zvuk, buk, puk, suk – GC

2011

22. 2. Dušan Urbaník – Válečky a monochromy – GC

28. 3. František Kowolowski – Vratká sdělení – GC

28. 4. Tomáš Vaněk – Particip č. 129 GC

2. 6. Kamila Rýparová – Redefinitionspace – GC

19. 7. Mattěj Frank – Karolina – GC

21. 9. Radka Pavelová – Mezitělní prostory – GC

8. 11. Kateřina Kociánová –Překážky – GC

2012

25. 1. Opavská cena J. M. Olbricha za rekonstrukci 2010–2011

29. 2. Hana Mikulenková – Rushwater – GC, H

12. 4. Tereza Krainová, Pavel Pernický – Konzum Nirvána – GC, H

24. 5. Petr Bulava – Paměť místa – GC, H

5. 7. Krzysztof Bryla – Nekrolog – GC, H

5. 9. Na Houby / for John Cage – Milan Adamčiak, Karel Adamus, Zbyněk Baladrán, Martin Blažíček, David Böhm, Bruno & Emil, David Cajthaml, Filip Cenek, Michael Della, Jan Dufek, Jennifer de Felice, Luboš Fidler, Lubomir Franczak, Jiří Franta, Peter Graham, Sandor Györfy, Tomáš Haleš, Vladimír Havlík, Vanesa Hardi, Franz Hautzinger, Piere Hébert, Annegret Heintl, HEyeRMEarS, Tomáš Hlavenka, Pavel Holouš, Dalibor Chatrný, Dušan Chládek, Dušan Chládek ml., Marek Chołoniewski, Svetozár Ilavský, Tomáš Javůrek, Pavlína Jindrová, Ray Kass, Michal Kindernay, Martin Klimeš, Jiří Hynek Kocman, Martin Kolář, Pavel Korbička, Inge Kosková, Vlastimil Krčmář, Jan Krtička, Stanislav Křížek, Markéta Kubačáková, Markéta Lisá, Aleš Lamr, Blanka Lamrová, Milan Lasota, Jiří Martuška, Milan Maur, Veronika Mayer, Monogramista T. D., Oldřich Morys, Michal Murin, Jaromír Novotný, Eduard Ovčáček, Ivan Palacký, Marian Palla, Ben Patterson, Tomáš Pospěch, Arnold Reinthaler, Jiří Rouš, Jan SágI, Zorka Ságlová, Tomáš Skalík, Jan Steklík, Strotter Inst., Lukasz Szalankiewicz, Jan Šerých, Jiří Šigut, David Šmitmajer, Barbora Trnková, Dušan Urbaník, Jiří Valoch, Tomáš Vaněk, Lucie Vítková, Miloš Vojtěchovský, Michael Vorfeld, Eva Výborná, Martin Zet, Ladislav Železný – GF, DK, GC, H

18. 10. Šárka Nahodilová – Do rohu z rohu – GC, H

28. 11. Michal Pustějovský – Babylónská knihovna – GC, H

2013

8. 1. Pavel Helán – LEŽ! – Věš se, že nepřijdeš – GC, H

14. 2. Martin Froulík – Discotheque in the tent – GC, H
20. 3. Branislav Štěpánek – Umění pornografie – GC, H
24. 4. Peter Sulo – Obrazy sexualnej aktivity – GC, H
29. 5. Mark Ther – 30. 5. je fér i 29. 5. je fér – GC, H
26. 6. Libor Novotný – Pornmoderna – GC, H
5. 9. Body varu – Darina Alster, Nora Aurrekoetxea, Ondřej Brody, Veronika Bromová, Martin Cáb, Katerina Fanouraki, Viktor Frešo, Matěj Frank, Ewa Głowacka, HCGA, Aleš Hudeček, Blanka Jakubčíková, Lenka Klodová, Jaroslav Kolář, Alena Kupčíková, Grzegorz Łoznikow, Šárka Mikesková, Libor Novotný, Kateřina Olivová, Karolina Pietrzyk, Jan Steklík, Alois Stratil, Peter Sulo, Katarína Szanyi, Šibrav, Jiří Šigut, Branislav Štěpánek, Mark Ther, Ateliér tělového designu brněnské FaVU – DK, GC, H
24. 10. Kateřina Olivová – A nalep se vnitřní – GC, H
30. 11. Andrej Dúbravský – New updates – GC, H

2014

6. 2. Antonín Brinda – Esence – GC, H
13. 3. Jennifer de Felice, Annegret Heintz, Jan Steklík, Tomáš Skalík – GC, H
8. 4. Opavská cena J. M. Olbricha za rekonstrukci 2014 – GC
17. 4. Jasmin Schaitl, William „Bilwa“ Costa – Lines – GC, H
26. 4. Pavel Korbička, Lucie Vítková – Acoustic paintings – GC
22. 5. Arma – Putování k Hovornám – GC, H
28. 6. Kamen Stoyanov, Anne Glassner, Franziska Koppensteiner – The longest distance is the one that separates us – GC, H
31. 7. Robert Vlasák – Offset – GC, H
9. 9. Vy troubo! pro Jiřího Koláře – Velká galerie zámku Hradec nad Moravicí
9. 9. Vladimír Havlík – Návody k uskutečnění (Projects, concepts, remarks 1978–1986) – GC, H
13. 11. Kamila Wolszczak, Dominika Borkowska – Dialing – GC, H

2015

15. 1. Jana Zhořová – Ohrádky – GC, H
21. 2. Michal Cáb, Matěj Smrkovský, Marek Hlaváč, Tomáš Kajánek – GC, H

18. 3. Karin Šrubařová – Evidence – GC, H
15. 4. Opavská cena J. M. Olbricha za novostavbu 2015 – GC
1. 5. Durkheimdolls – GC, H
10. 6. Barbis Ruder – Wertschoepfungskette – GC, H
20. 9. Předtím, teď, potom – Karel Adamus, Darina Alster, Matěj Frank, Milan Guštar, Martin Klimeš, Lenka Klodová, František Kowolowski, Jan Langer, Milan Maur, Marian Palla, Martin Plitz, Arnold Reinthaler, Jasmin Schaitl a William Bilwa Costa, Tomáš Skalík, Miloš Šejn, Jiří Šigut, Julie Štybnarová, Robert Vlasák – GF, MD, GC, H, Alžbětinská zahrada

Seznam vyobrazení

- 1/ Vlastimil Krčmář, Piórkiem i węglem, 2002, pohled do expozice, Galerie Půda v Českém Těšíně. Foto: archiv Občanského sdružení Půda
- 2/ Esther Stocker, 2016, pohled do expozice, Výstavní síň Sokolská 26 v Ostravě. Foto: Jakub Frank
- 3/ Oldřich Šambera, Plakát pro výstavu Vladimíra Havlíka, 1986, Muzeum umění Olomouc. Foto: Muzeum umění Olomouc
- 4/ Univerzitní klub – čajovna Bludný kámen, 90. léta 20. století, pohled do prostoru klubu, Univerzitní klub – čajovna Bludný kámen v Opavě. Foto: archiv Bludného kamene
- 5/ Jan Lastomírsky, Světelný koberec, 2000, pohled na instalaci, Kostel sv. Václava v Opavě. Foto: archiv Bludného kamene
- 6/ Zbyněk Sedláček, Jiří Valoch, Marie Adamusová, Jiří Šigut, J.H. Kocman a Martin Klimeš, 2002, Dům umění v Opavě. Foto: Karel Adamus, archiv Bludného kamene
- 7/ József R. Juhász, 2010, performance, festival Pohyb - Zvuk - Prostor v Opavě. Foto: Jakub Frank
- 8/ Rafani, 2010, performance, Galerie Cella v Opavě. Foto: Jakub Frank
- 9/ Pavla Malinová, Pavel Ptáčník, Jan Vytiska, Zvuk, buk, puk, suk, 2010, zahájení výstavy, Galerie Cella v Opavě. Foto: archiv Bludného kamene
- 10/ František Kowolowski, Vratká sdělení, 2011, pohled do galerie, Galerie Cella v Opavě. Foto: archiv Bludného kamene

Seznam literatury (řazeno abecedně)

Táňa Artušenková, Čajovna Bludný kámen se stala kulturním centrem pro mladé, *Právo*, 1998, 1. 12.

Matěj Frank (ed.), *Galerie Cella 2014*, Opava 2014.

Ondřej Horák (ed.), *Místa počínů*, Praha 2010. Pavlína Morganová (ed.), *Začátek století – The Beginning of the Century*, Plzeň 2012.

Anděla Horová (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění – Dodatky*, Praha 2006.

Martin Klimeš, *Na houby/for John Cage* (kat. výst.), Gottfrei, Galerie Cella a Divadelní klub v Opavě, 2012.

Martin Klimeš – Jakub Frank, Slezský koncept je dobrý koncept, *Protimluv XV*, 2016, č. 1-2.

Martin Klimeš – Matěj Frank (edd.), *XXBK*, Opava 2015.

Pavlína Morganová (ed.), *Začátek století – The Beginning of the Century*, Plzeň 2012.

Hana Myslivečková, Konec galerie Půda?, *Žurnál UP*, č. 13, 1996.

Hana Pospíšilová, *Galerie Drogerie Zlevněné zboží. Neoficiální prezentace výtvarného umění v 80. letech v Brně* (bakalářská diplomní práce), Ústav hudební vědy FFMU, Brno 2012.

Předtím, teď, potom (kat. výst.), Galerie Cella, Gottfrei, Matiční dům v Opavě 2015.

Quadrat exhibition (kat. výst.), Galerie Langův dům ve Frýdku-Místku 2000-2001.

Lucie Rohanová – Ladislav Daněk, *Olomoucký okruh – Olomoucká polooficiální výtvarná scéna za normalizace* (kat. výst.), Divadlo hudby v Olomouci 2015.

Situace 1970-1989 – České a Slovenské výtvarné umění v 70. a 80. letech na Ostravsku (kat. výst.), Muzeum Beskyd Frýdek-Místek, Městské kulturní středisko Český Těšín, MěKS Dům kultury Orlová-Lutyně 1991.

Slezský koncept (kat. výst.), Galerie výtvarného umění v Ostravě 2004.

Lenka Sýkorová, *Konečně Spolu*, Ústí nad Labem, 2011.

Rostislav Švácha – Marie Platovská (edd.), *Dějiny českého výtvarného umění VI/2 1958-2000*, Praha 2007.

Milan Weber, *Výstavní síň Sokolská 26, 1993-2013* (kat. výst.), Výstavní síň Sokolská 26 v Ostravě 2013.

Seznam internetových zdrojů

Petr Horáček, Co ztrácíme odchodem Karla Tutsche, *Art+antiques*,
<http://www.artcasopis.cz/clanky/co-ztracime-odchodem-karla-tutsche>,
vyhledáno 15. 6. 2016.

Ladislav Novák, Froasáže, <http://www.ladislavnovak.cz/cs/web/pc-7-froasaze/>,
vyhledáno 16. 3. 2016.

Popis jednoho zápasu, *Informační systém abART*,
[http://abart-
full.artarchiv.cz/vystavy.php?Fnazev=popis%20jednoho%20z%C3%A1pasu](http://abart-full.artarchiv.cz/vystavy.php?Fnazev=popis%20jednoho%20z%C3%A1pasu),
vyhledáno 30. 3. 2016.

Ján Lastomírsky, <http://www.lastomirsky.eu/>, vyhledáno 17. 4. 2016.

Martin Klimeš, Příběh opavského domu umění – text o historii nejvýznamnější opavské galerie současného umění od jeho dlouholetého kurátora Martina Klimeše, *Bludný kámen*, <http://bludnykamen.cz/dokumenty/texty/>, vyhledáno 18. 4. 2016.

Lucie Kolb – Gabriel Flückiger, New Institutionalism Revisited, *ONCURATING.org*
[http://www.on-curating.org/index.php/issue-21-reader/new-institutionalism-
revisited.html#.V2cbiPmLTIU](http://www.on-curating.org/index.php/issue-21-reader/new-institutionalism-revisited.html#.V2cbiPmLTIU), vyhledáno 19. 5. 2016, překlad autora.

Zotavovna ROH Mír, *Informační systém abART*,
<http://abart-full.artarchiv.cz/institute.php?Fvazba=mistokonani&IDinstitute=6293>,
vyhledáno 15. 6. 2016.

Malá galerie – Historie, *VÚVeL*, http://www.vri.cz/cz/o_nas/mala_galerie/historie,
vyhledáno 15. 6. 2016 .

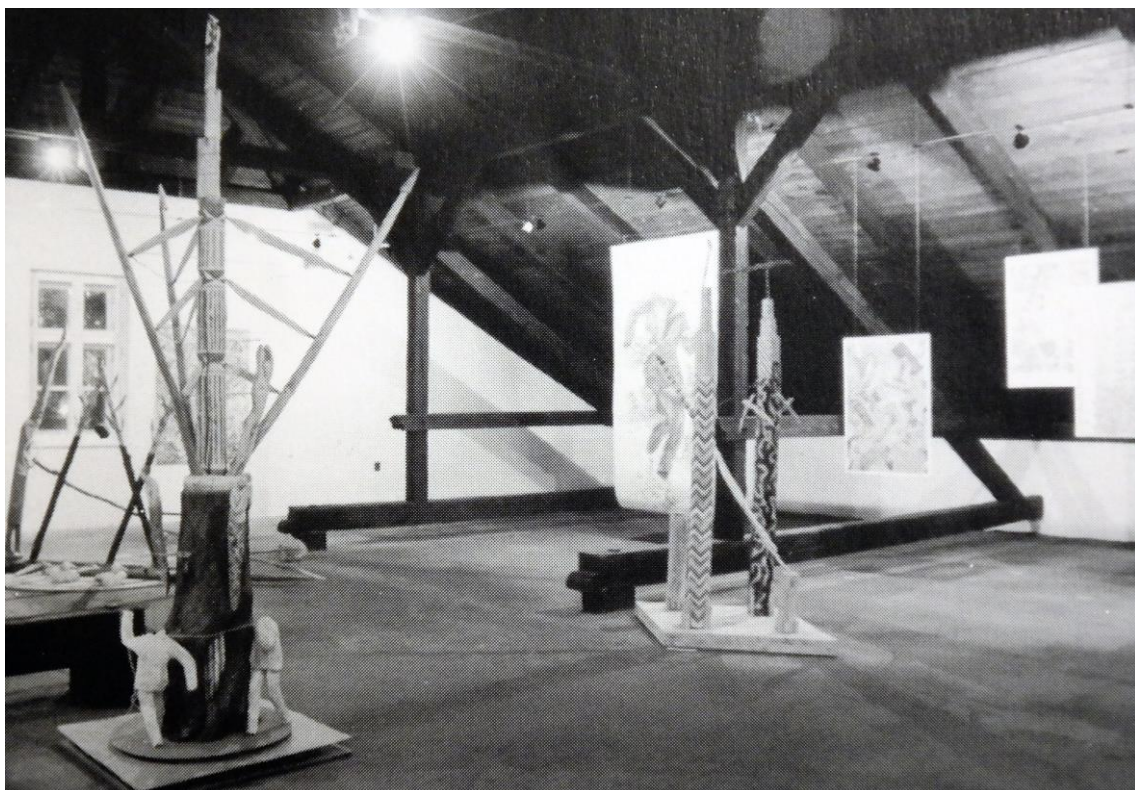
Archiv institucí, VVP AVU, <http://vvp.avu.cz/archivy/archiv-instituci/>, vyhledáno 16. 6. 2016.

Martin Mikolášek, Opavský Dům umění ohrožen?: Nový kulturní mastodont na obzoru, *Culturenet*, <http://www.culturenet.cz/aktuality/martin-mikolasek-opavsky-dum-umeni-ohrozen-novy-kulturni-mastodont-na-obzoru/n:3571/>, vyhledáno 16. 6. 2016.

Martin Klimeš, Pohyb – Zvuk – Prostor, *Plato*, <http://plato-ostrava.cz/pohyb-zvuk-prostor/>, vyhledáno 16. 6. 2016.

Tomáš Skalík, Pozvánka na výstavu Opavská cena J. M. Olbricha za architekturu 2007, 2008, *Za Opavu*, <http://www.zaopavu.cz/view.php?navezclanku=pozvanka-na-vystavu-opavska-cena-j-m-olbricha-za-architekturu-2007-2008&cisloclanku=2009020004>, vyhledáno 17. 6. 2016.

Obrazová příloha

1/ Vlastimil Krčmář, Piórkiem i węglem, 2002, pohled do expozice, Galerie Půda v Českém Těšíně.

2/ Esther Stocker, 2016, pohled do expozice, Výstavní síň Sokolská 26 v Ostravě.

3/ Oldřich Šambera, Plakát pro výstavu Vladimíra Havlíka, 1986, Muzeum umění Olomouc.

4/ Univerzitní klub – čajovna Bludný kámen, 90. léta 20. století, pohled do prostoru klubu, Univerzitní klub – čajovna Bludný kamen v Opavě.

5/ Jan Lastomírsky, Světelný koberec, 2000, pohled na instalaci, Kostel sv. Václava v Opavě.

6/ Zbyněk Sedláček, Jiří Valoch, Marie Adamusová, Jiří Šigut, J.H. Kocman a Martin Klimeš, 2002, Dům umění v Opavě.

7/ József R. Juhász, 2010, performance, festival Pohyb - Zvuk - Prostor v Opavě.

8/ Rafani, 2010, performance, Galerie Cella v Opavě.

9/ Pavla Malinová, Pavel Ptáčník, Jan Vytiska, Zvuk, buk, puk, suk, 2010, zahájení výstavy, Galerie Cella v Opavě.

10/ František Kowolowski, Vratká sdělení, 2011, pohled do galerie, Galerie Cella v Opavě.

Anotace

Téma česky:

Bludný kámen - nestátní nezisková organizace v současném umění

Téma anglicky:

Bludný kámen - nongovernmental organization as a part of contemporary art

Vedoucí práce:

Mgr. Lukáš Bártl, Ph.D. – DVU

Zásady pro vypracování:

Bakalářská práce má za cíl zmapovat činnost jednoho z nejstarších občanských sdružení zabývajících se prezentací aktuálního výtvarného umění v České republice, a to sdružení Bludný kámen. Práce tak zapadá do celkové snahy současných dějin umění mapovat činnost malých galerií od 90. let po současnost. Jádrem práce bude spočívat ve zpracování archivních materiálů týkajících se jak výstavní činnosti, na kterou bude kladen největší důraz, tak i ostatním aktivitám, tak aby byl výsledný obraz skutečně plastický. V ideálním případě by tak výsledkem práce měla být komplexní informace o opavském sdružení s přesahem k zobecňujícím informacím o úloze podobných aktivit pro současnou výtvarnou scénu.

Doporučená literatura:

Ondřej Horák, Místa počínů: historie výstavních prostorů u nás od 19. st. po současnost, Praha 2010.

Kateřina Doležalová, Magdaléna Müllerová, Dobrovolníci pro kulturu: dobrovolnická činnost v kulturních organizacích, Praha 2011.

Pavel Vančát, Mutující médium, Praha 2011.

Umění 1980-2010, Praha 2012.